3DE JAARGANG 15 MAART 1926 No. 24

DE TEMPEL

TIJDSCHRIFT GEWIJD AAN VRIJE RELIGIE

OOSTERSCHE- EN WESTERSCHE RELIGIE. OCCULTISME. SPIRITISME. THEOSOPHIE. ASTROLOGIE. KABBALA. VRIJMETSELARIJ. ANTHROPOSOPHIE. ROZEKRUISERIJ. MYSTIEK. PSYCHICAL RESEARCH. WETENSCHAP. ARCHITECTUUR. KUNST EN WIJSBEGEERTE

WANT . . .

Zoo uw dag is, zoo zal uw kracht
zijn. Elsa Barker.

Want zoo Uw dag vol leugen is,
En klam van valschen schijn,
Zoo zal Uw kracht één leugen zijn,
En, bouwend boven diepe mijn,
Is droeve val Uw eigen pijn.

Want zoo Uw dag vol hoogmoed is,
En trots en eigenwaan,
Zoo zal Uw kracht slechts slappe daân,
Van voosheid innerlijk beslaan,
En beter waar ze niet gedaan.

Want zoo Uw dag vol zelfzucht en
Vol egoïsme is,
Zoo is Uw kracht alleen vernis,
En sterft zichzelf aan groot gemis
Van Broederschap, die 't hoogste is. —

Maar zoo Uw dag vol liefde is,
En mededoogen groot,
Zoo is Uw kracht die hulpe bood,
Als een fontein die bruisend spoot,
Daar Hooger Macht Uw kracht omsloot!

JULIUS H. MEIJER.

OVER EN VAN DE REDACTIE VAN „DE TEMPEL"

Gedurende de laatste maanden wekt de inhoud van ons blad hoe langer hoe meer de verbazing van vele lezers, waaronder ook ondergeteekende.

De stukken opgenomen door de redactie en geschreven *door leden van de Theosophische Vereeniging*, over de in die Vereeniging plaats hebbende gebeurtelijkheden, vormen de aanleiding tot deze verwondering.

Ik zal mij hier onthouden van een ontledende bespreking van den inhoud dezer stukken, 1e omdat ik het ongepast oordeel, indien leden van de Theosophische Vereeniging elkander, hun vereeniging en hare leiders gaan bestrijden in de openbare pers en in periodieke buiten hun eigen organen; 2e. omdat ik meen dat de lezers van „de Tempel" over voldoende gezond verstand en fatsoen beschikken, om voor zich zelf uit te maken hoe zij de geschriften moeten beoordeelen van menschen, *die, als leden eener organisatie, deze organisatie in het openbaar afbreken en haar leiders beleedigen.*

In deze stukken toont zich vooral de bezorgdheid der schrijvers over het door hen vermeende feit, dat de Theosofische Vereeniging gedurende de laatste jaren, vooral onder den invloed van haar President, Dr. Annie Besant, zich niet langer beweegt langs de banen, die bij haar oorspronkelijken opzet waren aangegeven.

Voor *„de Tempel"* die deze stukken over een der *aan zijn doel medewerkende bewegingen opneemt*, komt het mij echter voor van vitaal belang te zijn, om, voordat zijn redactie daartoe blijkbaar zoo gewillig overgaat, eens te overwegen of hierdoor het oorspronkelijke doel, waarvoor dit orgaan werd opgericht, niet wordt gemist. „De Tempel" toch werd opgericht met het bizonder sympathieke doel om àlle vrij-religieuse bewegingen en aanverwante stroomingen bij elkander te brengen, door te zoeken naar hetgeen hen onderling bindt en zoodoende in werkelijkheid een *„Tempel"* te vormen.

Nooit is het de bedoeling geweest, om in dit blad aan ontevreden leden van welke beweging dan ook, de gelegenheid te geven, hun beweging en haar e. t. leiders naar hartelust af te breken.

Door voort te gaan op den thans door de redactie ingeslagen weg, wordt ons blad inplaats van een *„Tempel"* vol nobele krachten, die ons aan elkander binden en verheffen, een *„Hel"* vol vernielende, opbrekende krachten.

Ik zou het bizonder op prijs stellen, indien onze redactie onder dit schrijven haar houding in deze materie zou willen verklaren.

W. A. L. ROS—VRIJMAN.

's-Gravenhage, Maart 1926.

Natuurlijk zullen wij niet nalaten op bovenstaand sympathiek schrijven, dat getuigd van belangstelling en medeleven in „De Tempel" en zijn streven, een wederwoord te laten hooren.

Ten eerste is het niet geheel juist gezien van de geachte schrijfster, indien zij meent te moeten beweren, dat leden der Theos. Ver. hier voornamenlijk schreven over gebeurtenissen *in* de T. V. Het gaat hier niet om een interne kwestie, doch een zaak die buiten ons blad om reeds wereldkundig was gemaakt, en ten tweede, ligt de oorzaak der verwarring daarin, dat de Theos. Ver. synoniem gemaakt wordt met Theosofie. Welnu, de buitenstaanders hebben langzamerhand den indruk gekregen, dat waar over de Theos. Vereen. gesproken wordt dit hetzelfde is, als of men over Theosofie spreekt. Deze indruk is door talrijke leden der T. V. versterkt, hoewel, dit zal moeten worden toegestemd, deze zienswijze niet de juiste is.

Er is dan ook geen sprake van, dat De Tempel misbruikt zou mogen worden, en dit is ook niet geschiedt, om aan leden eener vereeniging welke dan ook, gelegenheid te schenken elkander of den leiders dier vereengiing te gaan bestrijden betreffende zaken die deze vereeniging alleen aangaan.

De Tempel is echter een vrij platvorm voor de verschillende meeningen en stroomingen. Niet met de bedoeling om als strijdorgaan te dienen, doch elkanders inzichten betreffende zekere stroomingen te kunnen mededeelen, en ook den buitenstaander een blik te doen werpen, op dat wat de geesten beroert.

Wij hebben dan ook de laatste nummers van De Tempel nog eens aandachtig nagegaan, en kunnen er niets in vinden dat ook maar in welken zin ook beleedigend voor bepaalde personen, o.a. mevr. Besant, zou kunnen zijn, en zeker niet geschreven door leden der T. V.

Dat de verschillende inzenders ieder met hun eigen geluid spreken, en de toon niet altijd zoet beminnelijk is, moeten wij toegeven, doch men moet er ook rekening mede houden, dat temperament en mentaliteit bij ieder niet hetzelfde is. Ook wij zouden liever gezien hebben, dat men zich bij zijn meeningsuiting zooveel mogelijk beheerschte, en trachtte deze in den zoo juist mogelijken broederlijken toon te houden. Doch dit behoeft allerminst voor anderen een reden te zijn om daarin direct een voor hen beleedigende of vijandige houding te zien.

„De Tempel" is niet uit haar oorspronkelijke banen geleid, doch tracht door aan alle stroomingen en zienswijzen een plaats in te ruimen mede te werken aan het verruimen van inzicht. Hiervoor wordt aan allen een plaats ingeruimd die zulks verzoeken, en waarvan wij ook maar eenigermate

den indruk hebben dat de bedoelingen zijn te bouwen aan de geestelijke verheffing der menschheid. En ook de geachte medewerkster zal toch niet de oprechte bedoelingen van hen, die in „De Tempel" een meening lieten hooren tegenovergesteld wellicht aan de hare, willen betwijfelen.

Wij kunnen het allerminst beleedigend vinden voor mevr. Besant, indien door enkelen of velende meening geuit wordt, dat door haar invloed de Theos. Vereen. zich niet langer beweegt langs de banen die bij haar oorspronkelijken opzet waren aangegeven. Als men dit door artikelen of anderszins meent te moeten aantoonen, dan is dit niet om een richting of leiders aan te vallen, doch behooren wij dit op te vatten, dat het met eerlijke bedoelingen geschiedt om een bepaalde richting, in dit geval de theosofie (hoewel hier eigenlijk kwalijk van een richting gesproken kan worden) te dienen, al is dit op een andere wijze dan vele leden der Theos. Vereen. meenen te moeten doen.

De redactie heeft nimmer partij gekozen en zal dit ook niet doen. Wel willen wij met een strenge onpartijdigheid alle richtingen aan het woord laten, mits wij maar eenigszins overtuigd zijn van de eerlijkheid en onbaatzuchtigheid waarmede dit geschiedt om mede te werken aan verruiming van inzicht en geestelijke verheffing. Hieraan is tot dusverre o.i. voldaan tenzij men ons van het tegendeel kan overtuigen.

Het is dus wel een weinig sterk gesproken van een „Hel" met vernielende krachten. Men kan een zaak ook van de allerdonkerste zijde bezien. Indien we met zeer zwakke en overgevoelige zenuwen ons in een groote machinekamer bevinden, waar met duizelingwekkende vaart en donderend geweld de tandraderen in elkander grijpen en geweldige machines in beweging brengen en houden, dan kunnen wij spreken van een hel; doch evengoed kunnen wij in bewondering het grootsche gebeuren aanstaren, hoe nauw alles in elkander sluit en niettegenstaande de oogenschijnlijke verwarring die er heerscht een fijn uitgedachte harmonie van raderwerk het geheele bedrijf doet trillen van leven en energie.

Zoo is het begrijpelijk dat men soms „De Tempel" met een heksenketel wil vergelijken, doch vergeet daarbij dat voor velen een godendrank van kennis en opwekking tot geestelijk leven daaruit te voorschijn komt.

Nooit is het de bedoeling geweest, om in dit blad aan ontevredene leden van welke beweging dan ook, de gelegenheid te geven, hun beweging en haar e.t. leiders naar hartelust af te breken.

Wij onderschrijven dit volkomen, en voegen nog daaraan toe, dat dit ook nooit gebeurd is en zoolang wij daartoe kunnen medewerken ook nooit gebeuren zal. Dit beteekent echter niet dat een gezonde critiek, of belichting van eens anders standpunt, hieronder moet begrepen worden. Wij kunnen in de verschillende artikelen der onderscheiden richtingen, die reeds in ons blad verschenen zijn ook wel meer vinden, dat door een bepaalden bril gezien, wel als bestrijdingen van verschillende stroomingen die hier in ons blad worden belicht, kunnen worden beschouwd.

Komt, laat ons, indien er dingen geschreven worden die onze zienswijze aan critiek onderwerpen, deze niet direct zien als beleedigingen en afbrekerij. Doch laat ons zoeken of de kern, de drang tot critiek eerlijk is en of daar niets in liggen kan dat voor ons goed is en waarmede wij het wel eens moeten zijn. Dat is relegeeren, saambinden. Niet dwingen dat anderen denken zooals wij, en ook niet boos zijn als anderen hunne aan ons tegenovergestelde zienswijzen bekend maken. Dit is evengoed voor hen die critiek uitoefenen, als voor hen die aan deze critiek worden onderworpen.

Relegeerende arbeid is altijd nobel, alleen de arbeiders zijn van verschillend temperament, en daarmede moet iedere arbeider op geestelijk terrein rekening houden. Hier past geen weekheid, die ten slotte ook geen klaarheid kan brengen. Hier kunnen wij eigen geestelijke grootheid toonen, door met waardigheid elkander tegemoet te treden, en als aan deze waardigheid bij anderen volgens ons iets ontbreekt, dan kunnen de meesters den leerlingen hier het voorbeeld geven.

Met kracht zullen wij ons verzetten tegen een „Hel" van vernielende opbrekende krachten.

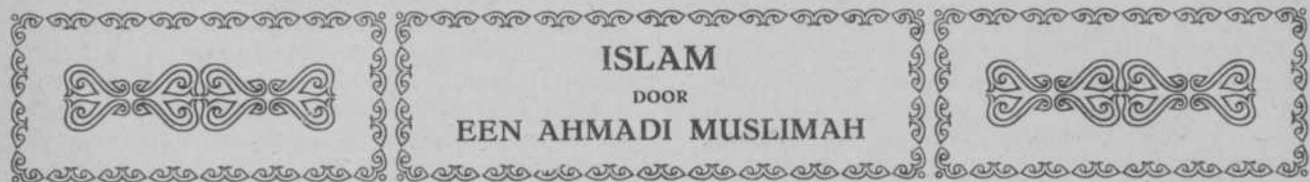
Zij echter, die met waardige, gedegen en mooie artikelen aan den tempelbouw willen mede werken, zijn ons altijd welkom. Indien er dus volgens hen hieraan veel ontbreekt, dan is het niet voldoende om dit te becritiseeren, *doch behoort elke bouwer zijn steenen bij te dragen.* Er is door „De Tempel nu gelegenheid. En wij weten dat ons blad zeer op prijs wordt gesteld door velen, omdat zij volgens hen door „De Tempel" een veel breederen kijk krijgen en reeds hebben gekregen op de verschillende vrij-religieuse stroomingen, hetgeen hunne geestelijke verruiming zeer ten goede kwam.

Zoo behooren er uit de verschillende richtingen naar voren te komen, die de gelegenheid gaarne willen aangrijpen om door middel van ons blad te bereiken en mede te arbeiden aan *„het bijzondere sympathieke doel om alle vrij-religieuse bewegingen en aanverwante stroomingen bij elkander te brengen door te zoeken naar hetgeen hen onderling bindt en zoodoende in werkelijkheid een „Tempel" te worden".* Hier moet men dus niet de redactie alleen laten staan, als de alleen verantwoordelijke, doch dragen allen die ons doel sympathiek vinden en medewerken kunnen hiervoor mede de verantwoordelijkheid. Een geest van saamhoorigheid moet dan bij allen gaan spreken, en we moeten worden gegrepen door een onweerstaanbaren drang hieraan mede te arbeiden.

Wij hopen dat onze geachte medewerkster door onze bovenstaande „verklaring" en ook zij die hare zienswijze deelden, volkomen zullen begrepen hebben, dat „De Tempel" werkelijk *vrij* is en moet blijven, en er geen sprake van kan en zal zijn dat

de redactie er ook maar eenigermate toe zou medewerken aan een ontaarding van „De Tempel" in een strijd-, of ruzie-orgaan, en allen er toe moeten medewerken, dat de opvattingen van buitenstaanders die gaarne in verschil van meening ook een groote verdeeldheid willen zien, niet de juiste zijn en ook door ons niet gedeeld worden, evenmin als door de verschillende vertegenwoordigers der dikwerf oogenschijnlijk uiteenloopende stroomingen.

K. H. NOEST Jr.

ISLAM
DOOR
EEN AHMADI MUSLIMAH

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ *)

نَحْمَدُهُ وَنُصَلِّي عَلٰى رَسُوْلِهِ الْكَرِيْمِ

DE PELGRIMSTOCHT.

„Een kondig af onder de menschen de Pelgrimstocht; zij zullen tot u komen te voet en op vermagerde kemelen, komende van alle afgelegen paden."
(Qur'an XXII : 27.)

De bovenstaande woorden, die een machtige profetie inhouden, werden den Propheet Muhammad geopenbaard op een tijdstip, dat, naar menschelijk inzicht, voor deze woorden al zeer weinig aanleiding bestond: de tegenstand en vijandschap der Arabieren hadden hun hoogtepunt bereikt; Muhammad werd gedwongen Mekka te ontvluchten en hem en den zijnen werd zelfs den toegang tot het Heilige Huis, den Tempel te Mekka, ontzegd voor het verrichten hunner gebeden. Kortom, juist toen scheen het, alsof iedere kans, dat Mekka ooit een Moslimsch centrum zou worden, dat de Islam zelve ooit zou zegevieren, geheel en voor goed verloren was.

En toch, hoe is deze profetie vervuld! Alle pogingen van tegenstanders ten spijt, is Mekka nochtans geworden de Heilige Stad, welke, ieder jaar weder opnieuw, duizenden geloovigen binnen hare muren verzamelt. Uit de verstverwijderde streken, te voet, en op kameelen, welke vermagerd zijn door den langen tocht, komen al deze duizenden naar Mekka, welks inwoners lange jaren den Propheet hoonden en bespotten, doch nochtans geworden is de Heilige Stad, zooals aan Muhammad, in het zwaarste uur van zijn zending geopenbaard werd. Sinds eeuwen reeds vereenigen zich daar in de maand Zul Hajj duizenden Moslims van alle rassen en natiën; daar ziet men schouder aan schouder den Afrikaan, den Indiër, den Javaan, den Arabier, den Chinees, den Turk en den Pers, en, thans ook, den Europeaan en den bewoner van Amerika. Daar ziet men, ieder jaar, te Mekka gedemonstreerd, dat de broederschap in Islam, *inderdaad* een broederschap is: geen blanke geloovige wijkt daar ter zijde als de donkergekleurde broeder zich naast hem plaatst om zijn stem te mengen in het gebed tot Allah. In één zelfde gewaad, in het Pelgrimskleed, staan zij daar; alle kenteekenen van wereldschen rang of stand zijn weggevallen; de machtige heerscher staat daar naast den eenvoudigen arbeider en geen die den een van den ander onderscheiden kan; want in het Huis van Allah, waar dit ook zij, bestaat vorst noch onderdaan, rijkdom noch armoede; slechts schepselen Gods, dienaren Gods, komen daar tezamen om lof te brengen aan hun Maker en Heer. Geen veelheid van tongen wordt daar gehoord; slechts één taal wordt daar gesproken, zooals ook slechts één gebed van al die duizenden opstijgt naar den hooge, als ware het één mond, één machtige stem, die Allah's lof verkondigt. Waar elders hier op aarde heerscht een zoo groote harmonie, wordt de broederschapsidee een zóó heerlijke werkelijkheid?

Van de meest afgelegen streken zijn zij daar tezamen gekomen, koude en hitte en ongemak trotseerende; alles hebben zij achtergelaten; alles wat den mensch in deze wereld slechts aangenaam kan zijn, hebben zij zich ontzegd gedurende vele dagen en weken; de voorrechten aan rang en stand verbonden, hebben zij terzijde gezet en opgeofferd.

Want de Pelgrimstocht is één lange reeks van offeringen van al datgene dat den mensch hier op aarde goed en dierbaar is, vaak zóó dierbaar, dat het soms tot het wezen van den mensch zelf geworden is. De aardsche Pelgrimstocht van den Moslem symboliseert zijn geestelijken Pelgrimstocht, dien hij ondernomen heeft en waarop hij zich beijvert al het aardsche af te werpen en slechts te streven naar het Allerhoogste, naar het Eenzijn met de Godheid.

De Pelgrimstocht is de laatste en grootste plicht in Islam. Hij vormt als het ware de quintessence van dezen godsdienst, want gedurende den Pelgrimstocht demonstreert de Moslim in hoogste mate, dat hij inderdaad bereid is, uit liefde tot God alles te dragen en alles te offeren. Het is de hoogste vorm van onderwerping van zich zelf aan Gods Wil. De liefde tot God, waarover in andere godsdiensten zooveel gesproken wordt, komt hier tot uiting in een daad van grootste offering.

Velen zullen wellicht zeggen: „Och ja, het is heel mooi, maar wat nut brengt het ten slotte den Pelgrim?" Wel, deze laatste en grootste plicht in Islam brengt den Moslem ook de grootste zegening.

In de eerste plaats is de Pelgrim in contact geweest met duizenden lieden van geheel ander ras.

*) De vertaling hiervan luidt ongeveer: „In naam van God, den Barmhartige den Lankmoedige." „Wij loven Hem en smeeken Hem Zijn zegen af voor Zijn Profeet, den Edele."

die hij, ondanks de vele uiterlijke verschillen, toch als zijn broeders heeft leeren kennen, want zij spraken dezelfde taal, baden dezelfde gebeden, gaven blijk Allah niet minder vurig lief te hebben dan hij zelf. En hierin ziet de Pelgrim bevestigd, dat inderdaad Allah de God van allen is, hoe zeer de rassen en natiën uiterlijk ook mogen verschillen en hij realiseert, dat van wat kleur of bouw de mensch ook zij, allen in één ding gelijk zijn, namelijk dat in allen is de liefde tot God, of juister gezegd, de liefde Gods, welke is het teeken van ware broederschap.

Doch een oneindig grooter zegening is, dat de Pelgrimstocht en al zijn daaraan verbonden opofferingen, de liefde tot God en Zijn godsdienst hooger dan ooit doet oplaaien. Dit lijkt tegenstrijdig? Misschien hebt gij, afgezien van den Pelgrimstocht, er wel eens over nagedacht, hoe het mogelijk is, dat de Moslem al de plichten, die hem voorgeschreven zijn in den Qur'an, zoo nauwlettend volgen kan, plichten, die toch allen, geen uitgezonderd, zeer veel van den mensch eischen? Misschien hebt gij u wel eens afgevraagd, waarom hij dien godsdienst niet reeds lang overboord geworpen heeft; hoe het toch mogelijk is, dat hij, zendingen en missie's ten spijt, die hem toch, wat plichten betreft, oneindig gemakkelijker na te komen godsdiensten brachten, zich meer en meer aan Islâm vastgeklampt heeft, zoo, dat een zendeling in arren moede eens neerschreef, dat de Moslem „niet te bekeeren" is?

Misschien, dat ge u ook wel eens verwonderd hebt over het oogenschijnlijk zonderlinge feit, dat, niettegenstaande andere godsdiensten aan hun volgelingen niet dergelijke strenge plichten opleggen, juist onder deze laatsten de lauwheid en het ongeloof vaak zoo groot is.

Een en ander lijkt zonderling, doch is het geenszins. Want juist door deze strenge plichten, die den Moslem opgelegd worden — plichten, die, hoewel gestreng, door hem redelijk volkomen begrepen kunnen worden, zooals trouwens de gansche Islam geen onbegrijpelijk voorschrift, of niet te bevatten stelling brengt — heeft deze zijn Godsdienst, zijn God zoo innig lief. Juist door het vele, dat hij zich dag aan dag getroosten moet, doch hetwelk hem ten slotte een zoo oneindig geestelijken zegen brengt, heeft de Moslem zijn godsdienst lief *boven* alles.

En toch is de Islam niet een godsdienst van uiterlijke handelingen alleen. Zeer goed weet de Moslem, dat de uiterlijke verrichtingen, die zijn godsdienst hem voorschrijft, alléén, hem niet kunnen helpen. Dit kan hij op bijkans iedere bladzijde in den Qur'an lezen; de uiterlijke handelingen zijn ook niet bedoeld voor den geestelijken mensch, doch voor den *stoffelijken;* zij zijn voorgeschreven *opdat het lichaam, zijnde de stoffelijke mensch, op de juiste wijze leere en gedwongen worde zich te richten naar den geestelijken mensch,, die wenscht op te stijgen naar zijn Goddelijken Oorsprong.* Degeen, die inderdaad meenen zou, dat al deze voorschriften maar bijzaak, of eigenlijk overbodig zijn, vergist zich in hooge mate. Wij allen kennen toch het woord „de geest is gewillig, doch het vleesch is zwak". Zooals namelijk de geestelijke mensch, *uit zijn aard zelve,* de geestelijke dingen zoekt, zoo trekt de stoffelijke mensch, *uit zijn aard zelve,* naar de stoffelijke dingen. Wenscht men nu den stoffelijken mensch *niet* aan banden te leggen, goed, maar dat men zich dan ook niet verwondere, wanneer in den mensch de eeuwige strijd gaat woeden tusschen den geest, die de Goddelijke dingen zoekt, en het vleesch, dat naar de dingen dezer wereld zich richt en waarbij dan vaak, helaas, de ziel het onderspit moet delven. In een zoodanigen mensch heerscht geen harmonie, geen vrede en rust. Doch als geleerd wordt zich slechts naar de ziel te voegen, dus als de Ziel de Godheid herdenkt, dat dan het lichaam woorden van lof spreekt, en zich nederbuigt; als de ziel dankbaarheid voelt voor God, en het lichaam dan geleerd wordt die dankbaarheid mede te bewijzen, door weg te schenken, wat het lief is; als de Ziel naar geestelijk voedsel vraagt en derhalve het lichaam genoodzaakt wordt, voor eenigen tijd het stoffelijk voedsel te ontberen; als ten slotte de geestelijke mensch in een onbluschbaar verlangen Zijn God wil eer bewijzen en dank brengen en de stoffelijke mensch geboden wordt alles te dragen en alles te offeren tot dat doel, *dan* leert het lichaam meer en meer zwijgen; *dan* hoort de geestelijke mensch den Goddelijken stem steeds duidelijker tot hem spreken; *dan* daalt de Hemelsche vrede in den mensch neder, omdat in dien mensch de strijd tusschen geest en stof uitgestreden is.

Het is slechts in Islâm, namelijk in algeheele onderwerping van zich zelf, van zijn ziel, van zijn lichaam, van zijn vermogens, aan God en aan Zijn geboden, welke wijsheid zijn, dat de mensch dezen vrede geschonken wordt.

*)

*) De juiste vertaling is: (Alhamdu lillâhi rabbi' l' âlamien). „Alle lof is slechts (verschuldigd) aan God, den Heer der Werelden."

VERNIEUWING.

Als een puinhoop ligt daar neder,
dàt, wat ons eens een sierlijk bouwwerk scheen;
met eigen hand zijn wij gaan breken,
steen na steen.....
Nog is niet alles gansch verdwenen,
het fundament moet ook nog uit 't gewricht.
Het is zoo hecht en sterk,
het sloopen gaat niet licht.....
Toch moet uit onze ziel
geheel en al verdwijnen,
al wat op eigen wil berust.
Dàn voelen we,
dat op die leege plaatse
Gods liefde-aâm ons kust.
Dàn kunnen wij, van Hem de kracht ontvangend,
daar waar eens stond een huis, zoo somber, dicht,
een pracht-paleis gaan bouwen,
een tempel van het Licht.

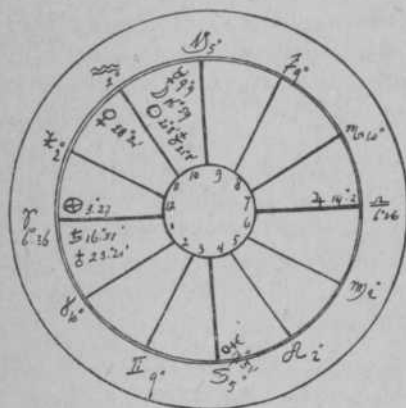
M. N. ZWAAN.

HET GROOTE MOMENT VAN ADYAR

DOOR

N. M. PRINS- BURGERS

Men seinde ons uit Adyar: „Ommegaand uitlegging gevraagd van toegezonden figuur: 11 Jan. 1910, 11 uur v.m.

Aspecten		☉	☽	☿	♀	♂	♃	♄	♅	♆	Asc	MC	⊕	☊		
	☉		☌			□	□	□	☌	☍					Hoofdt.	8.
	☽	☌		☌		□	□	□	☌	☍					Vastet.	1.
	☿		☌				□	□			□				Beweegl.	–
	♀					⚹										
	♂	□	□		⚹			☌	□	□					Vuurt.	2
	♃	□	□	□				☍	□	□					Luchtt.	4.
	♄	□	□	□		☌	☍		□	☍					Watert.	2.
	♅	☌	☌			□	□	□		☍					Aardt.	1.
	♆	☍	☍			□		☍	☍							
	Asc			□									☌	⚹	Verhoging	♆
	MC														Sterk	♂
	⊕										☌			⚹	Val	♄
	☊										⚹		⚹		Zwak	☽

Toen ik onderhavige ontvouwde en met een gespannen wichelaarsblik monsterde, maakte ik een Capricornus-sprong van de weeromstuit en gromde op een wijze, zooals ik het satan heb hooren doen in mijn beste momenten van helderhoorendheid. Waarde lezer, slaat u met mij eens uw oogen op dit ongetwijfeld interessante wieltje! Potstausend! ☉, ☽, ♅ (O, Uranus, ook gij! Waar hebt ge u toe laten gebruiken) allemaal in X, het huis van het beroep, de positie in de wereld, van eer, aanzien, opzienbarendheid, uiterlijkheid, vormendienst, priesterschap . . . . helaas! alle drie in oppositie met ♆, die wonderlijke god, die zelfs, al is hij zéér gunstig t. o. z. van ons gestemd, heel iets anders bewerkt dan het „gewone" goede of gunstige, zoo bijv. ♆ in ♉, zéér goed geaspecteerd, kan bewerkstelligen: geen last hebben van geld of onroerende goederen, een los-zijn van het slijk der aarde, etc. Maar o wee! wanneer deze wonderdoener, die de boel altijd zoo hoogst eigenaardig verdraait, wat je noemt tégenzit! Dan ben je nog lang niet gelukkig! Als ♂ degene is, die zegt „raak" en ♄, die zegt „mis", dan trekt ♆ een verheerlijkte grijns en zegt: „Ik zal jullie op de lange baan en stilzwijgend bewijzen, dat het nog héél anders is dan je denkt! Geef mij de leiding maar. Ik roep bewegingen in het leven met padvinders- en legerdes-heils-tendensen. Dat zijn even zooveel toevluchtsoorden voor onvrije geesten, of wierook-behoeftigen. Eerst schijnt alles prachtig te gaan, de halve wereld of meer reeds gewonnen! Maar in mijn hel is geen *) heet vuur, het is één groot, langzaam rottingsproces. Wie daar gelouterd uit te voorschijn komt, schudt zich eens af, ziet met blije verbazing in de groote spiegel der Bezinning, die ik hem voorhoud, maakt naar mij een buiging en zegt: „Mes compliments! Dáár zal ik niet meer in geraken! Voorwaar een geniale leiding! En dan heb ik meer plezier dan Mars, de fuiver, of Saturnus, de asceet."..

Zien we nu echter in een horoscoop de Heer Neptunus zoo maar openlijk en op z'n ergst (☍ in hoek-huizen) in het spel, dan concludeer ik: *ernstige misleiding.* Rijzen dan nog ♄ en ♂ eendrachtig (ik heb het bij voorbaat al niet begrepen op dat compagnonschap!) dan krijg ik vermoedens, dat hier om geheel *persoonlijke* redenen (n.l. ♄ en ♂ in ♈ in I! en ♂ heerscher horoscoop) de impulsiviteit en energie, de felle leidersbegeerte van ♂ (in ♈) gesteund en glorie verleend worden door de onbuigzaamheid, volharding, concentratie en de dwangmethode van ♄. Maar, waar deze twee in □ staan met ☉, ☽ en ♅ (respectievelijk: geest, gevoel en hooger intellect) en in ☍ met ♃, daar kreeg ik heusch in eens diep meelij met „geborene" en dacht: 'n uiterst geprononceerde, eigenzinnige leidersrol, met volle en intense aandachts-eisch voor de persoonlijkheid . . 'n zware rol . . . Toen dacht ik in eens zeer verlicht te zijn door het te houden voor het geval van zoo'n Indische amok-maker, en ik wilde dan ook subiet terug seinen, om erger te voorkomen: „Geborene gevaarlijk individu, onmiddellijk onschadelijk maken". Ik kwam echter vlak bij huis een besteller tegen met een telegram voor me . . . uit Adyar. Daarin stond een noodlottig achtergebleven commentaar over de horoscoop' n.l. dat het een *uurhoek*-dito was, opgemaakt voor het oogenblik, dat mevrouw Besant aan de wereld vertelde . . . de „Komst van den Wereldleeraar".

. . . Ik dankte den sterrenhemel dat „geborene" geen jongeling of meisje van vleesch of bloed was en bekeek de figuur nogmaals om er, zoo mogelijk

*) Errata: Lees in bovenstaande figuur: ♅ in XI, ♒ 9°9′ en in de nevenstaande tabel: ☿ △ ♃ ⚹ asc., inplaats van □ ♃. □ asc. Tevens: Hoofdteekens 7, Vaste 2, Bewegelijke 0, evenzoo: Vuurt. 2, Luchtt. 3, Watert. 1, Aardt. 3.

bemoedigende conclusies uit te kunnen opdiepen. Inderdaad maakt ♀ in XI in ♒ een sextiel met ♄, hetgeen duidt op de vervulling van wenschen en wel op het gebied der „Algemeene Broederschap der Menschheid" (♒) en ook uit: ☿ in XI in driehoekig met ♃ in ♎ in VII straalt het zekere succes, dat véél jonge zielen (☿), die voor het nieuwe en excentrieke (ook wedergeboorte) van ♒ voelen, zich in *dienst* (☿ Heer VI) zullen stellen en als *leerling* en volgeling (☿ tevens Heer III) zullen aansluiten bij deze geloof-en-trouw-beloonende beweging.

Daar ☿ sextiel staat met de ascendant, schijnt er dus een goed verband te bestaan tusschen de jongeren (van ziel) en de zich opwerpende leiding (asc. ♈). Hier staat letterlijk t. o. z. van deze jongeren, wat er gezegd is: *„De Waarheid zal u vrijmaken"*. (♃ de waarheid, ♎ en VII openbaring, vrijheid) want Jupiter, de oppermachtige, staat in sterk kruisverband met: persoonlijke opzet, leiding (asc. ♈), misleider ♅, en wereldsche vertooning (X). Ik vond niet. dat *ik* hier spelbreekster mocht zijn en seinde terug, gedeeltelijk opgelucht omdat het hier om groeps-karma ging: „In het vervolg eerder wichelaar raadplegen. Kansen staan echter prachtig. Vertooning kan doorgaan".

En als ik dit geval nu waag over te brengen, dan komt het doordat toen juist ♅, die grootste aller menschenminnaars en psycho-synthetici, met een onbeschrijflijk verheerlijkte grijns voor me stond met een bordje, waarop de woorden: „Satyan nasti paro dharma", tendens-spreuk, waar ik altijd het land aan gehad heb, omdat, waar God, of het heiligste in den mensch, écht en vanzelfsprekend gediend wordt, zulke opschriften niet hangen, niet in het Hebreeuwsch, niet in het Chineesch, niet in het Russisch, niet in het Sanskrit, niet in het Hottentotsch en zelfs niet in onze eigen diepzinnige rijke, warme moedertaal. Klaarblijkelijk echter kunnen in de, door geestdrijverij verwarde, moderne menschenziel, die twee uiteen liggen: godsdienst en waarheid. En dáárom heeft ♅ de handen vól, met Bewegingen, Scholen, Meesters, Groote Momenten, etc. Het menschlievendst schijnt het me, het Groote Moment van Adyar in *dit* licht te bezien.

EEN BOODSCHAP VAN EEN OUDEREN BROEDER

DOOR

D. H. PRINS Jr.

EEN storm van verontwaardiging steekt op, over wat zich in de laatste maanden in en rondom de Theos. Ver. afspeelt. Terecht of ten onrechte, de tijd zal het leeren; het ligt niet in mijn bedoeling dáár over te schrijven. — Verontwaardiging, sterk emotioneel gekleurd, en dus blinde verontwaardiging is echter voor wie naar Waarheid zoekt een even gevaarlijke leidsvrouwe als blind geloof en gedachteloos volgen. Wanneer zulk een verontwaardiging zich geroepen gaat voelen om anderen voor te lichten omtrent het „ware" karakter der quaesties waar het om gaat, wordt dat gevaar acuut. Immers dan wordt — volkomen te goeder trouw dat staat voor mij vast — van de zaak, die opgehelderd moet worden, zulk een verwrongen ,zulk een eenzijdig beeld opgehangen, dat het argelooze lezers wel mòèt misleiden en dat moet dan wezen tot verruiming van het inzicht, hoe het als bijdrage tot verruiming van inzicht (of het uiterst moeilijk het is, iets dat ons onsympathiek is objectief te beoordeelen) vrijwel waardeloos is. Een wel heel éclatant voorbeeld hiervan levert het artikel onder bovenstaanden titel, voorkomende in het nummer van 15 Februari van de Tempel, geschreven door Lena C. de Beer.

Daar wordt besproken een tot de *leden* der Theos. Ver. gericht schrijven [1]) aan de hand van enkele daaruit gelichte citaten. Nu is citeeren uit een geschrift, dat men door en door kent moeilijk, omdat de, voor een insider onmiddellijk duidelijke, regels niet altoos bij den met het schrijven onbekenden lezer de bedoelde gedachtenassociatie opwekt. Als ik dus met klem protesteer èn tegen de manier van interpreteeren van die citaten, dan acht ik me verplicht nogmaals uitdrukkelijk vast te stellen, dat ik er van overtuigd ben dat elke gedachte aan opzettelijke misleiding hier achterwege moet blijven. Maar dat eenmaal vooropgesteld, kan ik niet nalaten, als mijn meening kenbaar te

[1]) Waaròm heeft schrijfster de gulden raad aan L.T.V.'s gegeven in het Kerstmanifest, met de verspreiding waarvan o.a. de boekhandel Synthese te Den Haag zich belastte, „om niet eigen fouten en gebreken op straat te brengen" niet opgevolgd?

maken, dat de indruk door deze critische beschouwing van dit stuk gewekt een geheel verkeerde is.

Het eerste wat ik me na lezing van deze beoordeeling afvroeg was wel hoe het mogelijk is, dat iemand dàt halen kan uit den brief, dien zulk een geheel andere geest ademt. Zeker, wanneer een Oudere Broeder zich tot ons, zoekende en nog bijna voortdurend dwalende, menschen richt, zal Hij ons op onze feiten wijzen, en Zich daarbij niet laten weerhouden door de mogelijkheid een gevoelige plek aan te raken. Dat gebeurt dan ook in dezen brief, zooals ik straks zal laten zien. Waarom heeft Mej. de B. deze gedeelten niet eveneens onder de aandacht der lezers gebracht — en zoo *mij* de niet heel aangename plicht bespaard om in een tijdschrift dat een groot contingent zijner lezers buiten de T. V. heeft de „eigen fouten en gebreken" bloot te leggen? Maar sinds wanneer is dit het eenige middel om den mensch aan te sporen tot een uiterste krachtsinspanning? Is niet veeleer het positieve: het ons voorhouden van de idealen die wij behooren na te streven, belangrijker nog dan het negatieve: dit moet ge niet doen, het is verkeerd en dat ook niet, want dat voert omlaag? Al te veel den nadruk leggen op onze tekortkomingen ontmoedigt — hoe noodzakelijk het ook wezen mag, althans voor menschen, die de neiging hebben dit uit het oog te verliezen, van tijd tot tijd te laten merken, dat er nog veel aan ons ontbreekt. Het in levendige kleuren afschilderen, van wat de mensch bereiken kan, als hij zich tot het uiterste inspant, als hij wil dus, het is ons een zegenrijke inspiratie, een opwekking, die dagen en weken aaneen nog in ons zelf naklinkt en ons aanspoort om toch ernst te maken met onze pogingen iets hoogers te grijpen. Nergens echter worden in dezen brief de inderdaad „schitterendste toekomstmogelijkheden" voorgesteld als iets, wat, dank zij de superioriteit der theosofen, zeker bereikt zal worden, steeds wordt de restrictie uitgesproken, dat dit alleen mogelijk zal blijken, indien de leden der T. V. bereid zijn dit ook werkelijk te willen bereiken (*willen*, zooals E. Wood zegt in zijn Practical Course on Concentration en niet wenschen!) Het telkens weer in de tekst herhaalde if you will, (indien gij wilt) maakt het den lezer toch werkelijk heel gemakkelijk de bedoeling van den schrijver te vatten:

[1]) „(Als) groote alchemisten zult ge zijn — indien gij wilt — die onwetendheid omzetten in wijsheid (onwetendheid — de tegenstelling met wijsheid maakt dit onmiddellijk duidelijk in den zin van het Hindoesche avidya) haat in werkzame liefde, verdachtmaking in vertrouwen, trots op zich zelfstaan in hartelijke kameraadschap."

„(Als) hoveniers zult ge zijn — indien ge wilt —, die de wereldscheppen in een tuin vol geurige bloemen en die het schadelijke onkruid weten uit te weren."

„(Als) groote broeders zult ge zijn„ ouder, natuurlijk, dan degenen, die geholpen moeten worden, zooals uit de onmiddellijk volgende woorden *ondubbelzinnig* blijkt: „beschermende al degenen, die jonger zijn dan gij (het is toch geen zelfverheffing te meenen dat er op deze wereld nog menschen zijn, die wij helpen kunnen, die jonger zijn in levenservaring en dieper inzicht?) en weer hier — op het eentonige af — *indien gij wilt*. (En waar ter wereld haalt Mej. de Beer haar vertaling van „if you will" vandaan: „Dan worden ons, leden *indien we slechts willen volgen"*, de schitterendste toekomstmogelijkheden voor oogen getooverd"? Op die wijze wordt toch de klaarblijkelijke zin der woorden wel heel erg misvormd. Dat zoo iets, niet in een plotselinge opwelling wordt uitgesproken, maar weloverwogen wordt neergeschreven en dat nog ter voorlichting van hen, die niet op de hoogte zijn, het niet kunnen zijn omdat ze den brief zelf niet tot hun beschikking hebben [1]) is toch wel wat heel erg. Of begrijp ik haar hier misschien niet goed?)

Om nu te doen zien, hoe weinig de lagere persoonlijkheden van de leden der T. V. in dezen brief gespaard wordt, hoe de schrijver volstrekt niet schroomt zoo noodig den vinger op de wonde plek te leggen, kan ik volstaan met enkele aanhalingen te geven, waarin tegen bepaalde ondeugden en dwalingen uitdrukkelijk wordt gewaarschuwd.

„Houdt op een beweging, een zaak, een meening te beoordeelen naar de mate waarin ze tot u spreekt, u bevredigt of u tegenstaat" [2]) „Houdt op de slaven te zijn van uw voorkeur of afkeer."....
„Draag zorg niet uw eigen levensstandaard, uwe overtuigingen op te dringen aan anderen." „Verban alles uit U wat tot afscheiding leidt, alle ruwe critiek, alle gevoel van trotsche superioriteit, alle onvriendelijke oordeelen, alle jaloerschheid, alle eigengerechtigheid„ alle gebrek aan goeden wil". En naast deze verspreide waarschuwingen één die met klem uitvoerig besproken wordt, één die zich richt tegen een gevaar, dat — ik erken het vol-

[1]) Dit *als* is een literaire vrijheid van den vertaler.

[1]) Tenzij ze in het bezit zijn van het Januari-nummer van de Theosophist, waarin de brief is afgedrukt.
[2]) Deze zinsnede is ook door Mej. de B. aangehaald.

mondig — klaarblijkelijk de grondslagen van het theosofisch vereenigingsleven ernstig bedreigt, tegen het gevaar van dogmatiseeren! tegen het onderdrukken van meeningsverschilen. Maar waarom — vraag ik me verbijsterd af — heeft Mej. de B. die met mij meent dat dit een gevaar voor onze T. V. is, al zullen onze meeningen omtrent de omvang van het kwaad misschien uiteenloopen; waarom gaat ze in haar schrijven dit gedeelte met stilzwijgen voorbij. Zeker het zou, zooals meerdere dingen, die ze voorbijleest, fnuikend zijn voor haar redelijk(?) slotconclusie, maar dat mag geen gewicht in de schaal leggen, wie een schrijver critiseert moet hem recht laten wedervaren. Uit dit — misschien het belangrijkste gedeelte van den brief, licht ik de volgende zinsneden:

„Laat binnen de vereeniging zelve de broederschap, die ze in haar vaandel draagt, iets werkelijks zijn. Wij hebben genoeg gehad van geschillen, die afscheidingen brachten. Moge er alleen onderscheidingen blijven bestaan, die de vereeniging verrijken. Eerbiedig allen die van u verschillen." En even verderop de zin, welke al was die de eenige, waarin zoo gesproken werd, reeds voldoende zou zijn om te doen zien hoe vernietigend het oordeel van den schrijver van den brief is over degenen, die eigen meening zoo belangrijk vinden, dat ze anderen om hun afwijken daarvan verketteren:

„Het doet er, op het stadium (van groei) van de meesten uwer (worden de theosofen hier óók al weer over het paard getild?) weinig toe, *wat* [1]) uw geloof is, mits broederschap er het voornaamste steunpunt van uitmaakt, het doet er veel toe *hoe* [1]) gij gelooft." Niemand behoefde of behoorde de vereeniging te verlaten, omdat hij met andere leden, *wie het ook zijn moge* [2]) van meening verschilt"...... „Maar een lid kon goede reden hebben de vereeniging te verlaten, als zijn lidmaatschap hem ondragelijk wordt gemaakt door wie het niet met hem eens zijn. Wij doen een beroep op de leden om tegen *zulk een ramp* [2]) te waken, temeer daar uw prseidente en andere van Onze boodschappers, vaker naarmate de tijd voortgaat onze mededeelingen moeten overbrengen, die we meer geregeld hopen te doen. Wie wijs zijn zullen acht slaan op onze boodschappers (moet nu waar deze uiting in *dit* verband voorkomt dit gelezen worden als een ‚suggestie" (tot dociel volgen?), maar laat niemand ook maar een oogenblik degenen gering achten, die niet hooren. Hun tijd om te hooren is mogelijk nog niet gekomen; hebben ze daarom minder recht op een plaats in onze beweging? En zelfs als ze verplicht te hooren, dit toch niet doen, bedenk dan, dat alleen zachtheid den mensch dichter tot de waarheid voert, geweld of minachting vermogen dit nooit. Wij hopen dat wij niet genoodzaakt zullen zijn Onze mededeelingen terug te houden omdat enkele *in misplaatste ijver, in misdadige dwaasheid* [2]) die tot een toetssteen zouden maken van wat een „goed" lid der vereeniging behoort te doen. Goede leden van Onze vereeniging, leden die Wij, in elk geval eeren *zijn al degenen, die streven broederlijk te leven, wat hun meeningen omtrent Ons of wat anders, dan ook mogen zijn.*" [2]) (Hier is meteen de vraag van Mej. de Beer beantwoord of dit voor „ons ongeloovige Thomassen" ook geldt).

Er is m.i. nog een belangrijk punt, waarop deze brief is misverstaan. Mej. de B. heeft het klaarblijkelijk gehinderd, dat op dezen herdenkingsdag van het 50-jarig bestaan, de vier groote boodschappers van broederschap H. P. Blavatsky, Col. Olcott, Annie Besant en Charles Leadbeater" de lof wordt toegezwaaid...... die hen toekomt! Is het vreemd, dat op zulk een dag de Stichters en hun werk voor onze vereeniging, in dankbare bewoordingen worden herdacht, dat de twee andere leiders der vereeniging, die meer dan 35 jaren hun geheele leven, hun groote energie, met opoffering van veel van die persoonlijke genoegens welke voor de meesten van ons nog bijna onmisbaar zijn, in dienst der theosofische zaak hebben gesteld en dit nog steeds blijven doen, ook nu hun lichamen reeds een hoogen leeftijd hebben bereikt, den leden tot een voorbeeld worden gesteld? Moet dit nu onmiddellijk weer gelezen worden als persoonsverafgoding? In èlke vereering van hen die we in vele opzichten onze meerderen weten, èlke hulde aan hun gaven aan hun voorbeeldelooze werkkracht [3]) uit den booze omdat er zijn, die hun vereering overdrijven en die niet binnen redelijke grenzen kunnen beperken. En wat de aansporing tot volgen aangaat verschijnt die niet in een geheel ander licht, als ze op den voet gevolgd blijkt te worden door de zinsnede: „Wees haar getrouw, want aldus zijt gij trouw aan de groote idealen, die ze op zoo schitterende wijze belichaamt." Sluit dit uit het „op eigen beenen staan?" Wie leest hier een aansporing tot gedachteloos en dogmatisch navolgen in plaats van een opwekking

[1]) Cursiveering komt in den brief zelf voor.
[2]) Cursiveering van mij.

[2]) Cursiveering van mij.
[3]) Wie eens een oordeel van een niet-theosoof over een persoonlijkheid als Mevr. Besant wil lezen, verwijs ik naar Graf H. Keyserling's Das Reisetagebuch eines Philosophen, Bd. I, pag. 136.

om het mooie en goede dat in haar leven is verwezenlijkt, zèlf te realiseeren, „want aldus zijt gij *getrouw aan de idealen, die enz.*", staat er immers. Dan gaat het toch ook in de eerste plaats daarom en niet om den persoon!

Alleen de voornaamste misvattingen zijn hiermee aangewezen, vele terloops geplaatste opmerkingen van mej. de B. bleven onbesproken. Toch is er nog een ding, wat mij van het hart moet. De T. V.-leden de uitverkorenen? Ik moet eerlijk zeggen mij nooit als zoodanig gevoeld te hebben, noch in onze theosofische literatuur uitlatingen gevonden te hebben, waarin vermeld staat dat de T. V. de eenige weg is om zalig te worden. Wel vond ik herhaaldelijk met instemming geciteerd het koninklijk woord van Sri Krishna: „De mensch komt tot Mij langs vele wegen; langs welken weg hij tot Mij komt aldus neem ik hem aan." De door mej. de B. groot-gedrukte woorden uit den brief: „Hebben Wij niet ieder van u gekozen omdat Wij u noodig hadden" zeggen toch zeker niet, dat wij theosofen *de eenigen* zijn die door de Meesters gebruikt kunnen worden voor het welzijn der wereld, noch doen ze de telkens herhaalde restrictie: „indien gij *wilt*" te niet!

Men moet zich wel met zeer bepaalde vooropgezette denkbeelden tot lezing van dit schrijven zetten om het te interpreteeren op de wijze als mej. de B. dat doet. Inderdaad „zij die weten, dat de Ware Broeders bestaan zullen zich verplicht achten, op te komen tegen het portret dat hier opgehangen wordt." Daarom kom ik daar ook tegen op.

REDELIJKE RELIGIE

DOOR

Ds. H. J. D. R. THEESING

HET wezenlijke der werkelijkheid is tragisch. God is een lijdende en gekruisigde God. Allereerst in het rijk der Natuur. Alle gestalten toch der werkelijkheid voorzooverre deze „natuur" is hebben aan zich het onvolkomene. Het is als met den scheppenden kunstenaar die vorm geeft aan wat in hem is als idee. Nooit beantwoordt de vorm volkomen aan wat zij moet uitdrukken. Want iedere vorm is een verenging en begrenzing der idee. Scheppend kunstenaar zijn is een voortdurende worsteling met den onwilligen en wederstrevenden vorm. Alle begrenzing is beperking, alle beperking wordt gevoeld als belemmering voor de volkomene Openbaring der Idee.

Zoo ook kan in de vormen der Natuur de Geest zich niet volkomen openbaren; iedere vorm waarin deze zich wil uitdrukken is begrensd en beperkt; dit is menschelijk gesproken het lijden Gods in de schepping. Deze beperking en begrenzing brengt met zich dat de Geest niet bij bepaalde, bereikte vormen blijft maar steeds hooger vormen zoekt die zuiverder het Wezen uitdrukken. Dit wordt ons openbaar in de evolutie der schepping die uiterlijk mechanisch lijkt en uiterlijk slechts causaal bepaald is maar waarin zich toch voltrekt de finaliteit, de doelstreving, de wil Gods tot volkomen verwezenlijking van zichzelven.

Kan zoo gezegd worden dat in de Natuur het Oneindige lijdt in eindigheid, het Oneindige lijdt evenzeer in de historie. Ook hier blijkt de Werkelijkheid tragisch. De historie nu, vangt eerst aan bij den mensch. In hem is het Oneindige gestegen tot het zedelijke, tot logisch-zedelijke activiteit, en ook dit brengt met zich het eindige van beperking en vorm. Ook dit is een begrenzing. Ook in den mensch lijdt het Oneindige aan eigen machteloosheid. En wie de historie der menschheid op aarde nagaat, niet naar de uiterlijke zijde van oorlogen en veldslagen, maar de ware historie, die de historie is van den Geest, blijkt ooit iets anders, dan wel dit, dat de Geest, dat „God" in de historie lijdt en gekruisigd wordt. Want de volmaakt-zedelijke mensch, waar is hij te vinden? En de menschelijke samenleving als rijk Gods waar is zij te aanschouwen. In eigen persoonlijk leven, waar de zedelijke idee roept om verwezenlijking, wordt het goddelijke gekruisigd en gekerkerd. In de menschelijke samenleving, waar de zedelijke Idee moest worden doorgevoerd, wil het rijk Gods zich verwezenlijken, ook hier wordt het goddelijke gekruisigd en lijkt het gestorven. En toch — aan het eindige ten ondergaand bestendigt zich toch de Geest, bestendigt zich in de natuur, bestendigt zich in de menschheid en haar historie. Dit is de zin van het Christelijk dogma der herrijzenis en Opstanding ten derde dage. Wie het als „feit" „gelooft", weet nog niet veel, maar wie het als zinnebeeld begrijpt, weet dat de Geest van nu af aan uit de hemelen is neergedaald en zich bestendigt in den worstelenden strijd der menschheid om rechtvaardigheid en liefde, om vrijheid, gelijkheid en broederschap.

Zoo dus wordt de fundamenteele gedachte van het overgeleverd Christendom, de menschwording Gods, het lijden en herrijzen van den gekruisigden God door ons ook in de vrije religie aanvaard. Alleen — het eenmaal gebeurde historisch feit wordt verworpen. Hier is niet het „éénmaal", maar het eeuwig herhaalde. De kerngedachte des Christendoms moet door ons aanvaard worden omdat hier voor ons denkend bewustzijn, de Werkelijkheid naar haar wezen verstaan is.

Het kruis is het zinnebeeld der werkelijkheid. Gelijk in het oude Egypte het reeds symbool was van dood en leven, zoo is het ook in de Christelijke gedachte; alle sterven is leven, alle leven sterven, alle ondergaan aan het eindige is herrijzen in hooger eindigheid. Het tragisch wezen der werkelijkheid is hier uitgedrukt.

In vele vóór-Christelijke mythen is aan deze gedachte aanschouwelijkheid gegeven. Daar is de stervende en herlevende natuur-god; de stervende en herlevende zonnegod: natuurmythe wordt toch astraal-mythe. De laatste mythe is voor de Europeesche menschheid de Christus-mythe geweest. Al is hier echter mythe, daarmede valt niet de waarheid des Christendoms, alleen haar veraanschouwelijking vervalt, haar waarheid blijft voor en door den geest behouden.

Zoo wordt onze vrije religie tot redelijke religie, een Christendom naar den Geest. Juist echter omdat de kern des Christendoms behouden blijft, kan zooveel van de verdere overlevering worden verworpen. Het oude Godsbegrip, het wonder, wereldbegin en wereldeinde vervallen. De werkelijkheid kent aanvang noch voleinding. Ook de beschouwing des menschen zelven is anders geworden. Hier wordt niet aanvaard dat de mensch tot het goede onbekwaam is en hij een zekere bovennatuurlijke verlossing zou noodig hebben. De Geest getuigt in den mensch zelf van goed en kwaad; de Geest wil zich in een ieder openbaren. Zeker kan worden toegegeven dat, als geheel genomen, er in de wereld rondom ons, niet veel van te bespeuren is. Is echter de tijd waarin wij leven en de periode die achter ons ligt, iets anders dan een flauwe rimpeling in de eindelooze zee der eeuwigheid?

Reeds de oude psalmist sprak van een duizend jaren die zijn als één dag. Het goddelijke al moge het verduisterd zijn en onbespeurbaar, het bestendigt zich. Alleen — en dit is het groote verschil met het overgeleverd Christendom, het komt niet als een wonder uit de hemelen, zich uitstortend over de menschheid, het ontvouwt zich in haar binnenst, en wordt in haar geboren. En dit is wat wordt uitgesproken door het woord: wedergeboorte. Eerst in deze tweede geboorte naar den geest, komt de mensch tot de kennis van zijn ware wezen, als geestelijk van aard.

En wel moge het zijn dat tot deze herboorte en herschepping uiterlijke factoren aanleiding kunnen geven, zoo goed als al onze denkbeelden op allerlei gebied zich kunnen wijzigen.

Alleen op deze actie van buiten is iets in ons, dat reageert, ons eigen ware wezen, onze eigen geestelijke kern, dat wat genoemd zou kunnen worden het goddelijk beginsel, het Christus-beginsel in ons. De geesteshistorie der menschheid verhaalt ons telkenmale van zulk een wedergeboorte, Paulus, Augustinus, Franciscus v. Assisi, Luther, Tolstoi, om slechts enkele der meest bekende te noemen, hebben in hun leven het oogenblik gekend van een geestescrisis, waarin zich hun eigen ware wezen ontvouwde. Bij sommigen was dit plotseling in een crisis, bij anderen was dit langzaam en geleidelijk, met meer of minder bewustzijn, een lysis. Hoe dan ook, hetzij door crisis, hetzij door lysis, de ware kern brak door, gelijk door hen allen kon worden uitgedrukt. Christus werd in hen geboren, het Christus-beginsel begon zich in hen te ontvouwen. Natuurlijk valt hier niet te denken aan een beginsel dat op eenige plaats in het menschelijk lichaam kan worden aanwezig geacht of als hostie kan worden genuttigd. Gelijk de menschelijke ziel geen ding is maar „actus", zoo is ook het Christusbeginsel niet een „iets" maar een gezindheid. Er valt niet over te redeneeren, maar er valt uit te leven. Wie dit verstaat begrijpt tevens met mij dat er niet eenmaal is geweest *één* Christus in de historie, maar dat wij allen Christus zijn in mogelijkheid en het worden moeten in werkelijkheid, een gedachte die door vele mystici is uitgesproken. Eerst het ware leven uit den Geest is daar, waar God in ons geboren wordt.

Aldus behoudt een vrije redelijke religie deze twee fundamenteele Christelijke waarden: „God" als grond der Werkelijkheid als Wereldgrond; Christus als grond van ons zelven, ons eigen levens-grond, die zich in de wedergeboorte aan ons openbaart, terwijl het lijden en herrijzen van den Christus zinnebeeld is der eeuwig tragische werkelijkheid.

Wat deze waarden beteekenen zal ieder in het eigen persoonlijk leven moeten ervaren. Dit is zeker, uit het religieus leven is voorgoed verbannen alle vrees. In velerlei vóór-christelijke religie's is gezocht naar de verlossing van de vrees voor de godheid. Het vervullen van zekere ceremoniën, een bepaald ritueel, het belijden van geopenbaarde geloofswaarheden, konden de eenheid tusschen God en mensch herstellen. Voor ons, voor wien de eenheid nimmer verbroken is geweest (zij is den mensch hoogstens nog niet bewust en dus latent), voor ons vervalt deze dienstbaarheid uit vrees. Wie „tot zich zelven is gekomen", zegt het woord: „Abba, Vader", en voor hem is religie niet het dienen eener transcendente gods-macht met loon en straf. In een vrije en redelijke religie wordt de eenheid van de goddelijke en menschelijke sfeer beleefd in ons zelven. Hier is alle ritueel en ceremonieel overbodig ja brengt van „God"af, gelijk dan ook de Jezus der evangeliën zeggen zal dat de schriftgeleerden den toegang tot het Godsrijk verhinderen. Vervallen zijn alle heilige plaatsen. God woont noch te Jeruzalem, noch op den berg Gerizim en er is geen alleen-zaligmakende Kerk. Er is slechts de verborgen gemeenschap der „geloovigen" die tevens „wetenden" zijn, die aanbidden in geest en waarheid, allen één zijnde met den Vader in de gemeenschap des Heiligen Geestes.

Waar zoo de religie naar haar waren aard in het besef van eenheid en harmonie tusschen ons zelven en „God" als den grond der werkelijkheid, daar dringt naar voren niet een passieve maar een actieve tendenz. Er wordt niet gevraagd iets te gelooven, maar bovenal, iets te doen. Zelf moeten

wij worden tot een persoonlijkheid die wat in aanleg in haar sluimert tot leven brengt en in het leven toont. De zedelijk-religieuse persoonlijkheid is het hoogste doel des persoonlijken levens.

Maar evenzeer — een zedelijk-religieuse maatschappelijke gemeenschap is het hoogste wat in aardsche sfeer valt na te streven. Deze gemeenschap te grondvesten en te ontwikkelen, kan gezien worden als den zin der historie, als het doel dat de Werkelijkheid in de verschijning der historie nastreeft. En hiermede wordt de vrije en redelijke religie tevens tot sociale religie, waarover in een derde en laatste hoofdstuk valt te spreken.

Het ware „rijk Gods" als rijk van waarheid, recht en menschlievendheid moet in de eindigheid dezer aardsche verhouding en vorm en gestalte ontvangen. Dat rijk was naar het woord van „Christus": „niet van deze wereld". Nochtans luidde de bede: „Uw koninkrijk kome — ook op aarde". Hier ligt de roeping der menschheid, die zelve Christus worden moet, Gods eenig geboren Zoon.

Deze roeping vervullend gaat zij door lijden en hellevaart henen, in tot haar heerlijkheid. Een heerlijkheid die niet nederdaalt van boven de sterren, maar onwederstandelijk opstaat uit haar eigen „Heilig Hart".

(Wordt vervolgd.)

HET KRISHNAMURTI-DRAMA EN HET MESSIANISME VAN DE TOEKOMST

DOOR J. K. RENSBURG

III.

5e. *De Orde van de Ster in het Oosten, de liberaal-katholieke Kerk en de verdere theosofische aanhang van mevrouw Besant zoeken de concentratie der beschaving, het uitgangspunt van een nieuwe godsdienst-beweging op meridianen, waar de cultuur — in de groote lijn altijd gericht van het N. O. naar het Z. W., den loop van de Zon — die cirkels al lang gepasseerd is.*

In de vier voorgaande paragrafen van mijn artikel heb ik mij haast overal beperkt tot de sociologie en de exacte wetenschap: economie, physica enz., maar nu begeef ik mij op astrologisch terrein, een der zeven gebieden van de Theosofie, om de leden van de T. V. enz., die achter mevrouw Besant aanloopen, met hun eigen wapens aan te vallen. Men kan dàn toch zeker niet beweren —wat al voldoende weerlegd wordt door mijn vroeger wetenschappelijk en litterair werk —, dat ik maar een botte materialist, zoo'n stomme, dweepzieke bolsjewiek ben. Volgens Sutcliffe in zijn studie over *De Meridiaan van het Vijfde Wortelras* (*Urania*, 1 Jan. 1917, 11e Jaargang No. 1) is dit de meridiaan van Greenwich. Ik neem dit aan, omdat hij zegt, dat aan weerskanten daarvan het Arische Ras gelijkmatig verspreid ligt, te meer om wat daaruit volgt:

Wil men een bepaalde kracht, hier vooral een geestelijke — voor zoover men dan in abstracto bewustzijn van stof scheiden mag — gelijkmatig door een lichaam of een groep (hier dat Ras) verbreiden, dan moet men die laten uitstralen van het middelpunt. Daar het mathematische middelpunt van dat Ras ook van zelf ligt op dien meridiaan, kan die meridiaan het beste als aangrijpingspunt gebruikt worden, wanneer men geestelijk op dit Ras in zijn geheel wil inwerken. Het geestelijk middelpunt voor alle volken der Aarde: Parijs ligt er slechts 2° O. L. vandaan. En het geestelijk middelpunt voor alle volken is dit meer in het bijzonder voor het Arische Ras, dat in den nieuwen Cyclus weer een grooter overwicht op het Lemurische en Atlantische Ras krijgt dan in den Pisces-Cyclus. Deze is verstreken sinds 1914, maar de invloed werkt nog na, m.i. tot 660 jaar na 1914, eigenaardig tot in de Eeuw, waarin het Zesde Wortelras zal ontstaan uit het Zesde Arische Onderras. [1]) Een Cyclus als hier bedoeld is 2640 jaar volgens de berekeningen van Drayson en Van Ginkel, (Urania, 7 Sept. 1915, p. 221), waarin de Zon: Teeken = 30° van den Zodiak doorloopt. (Zie mijn kritiek op *Civilisation's Deadlock*, „*De Tempel*" van 15-12' 25 en 1-1'26, p. 364).

Volgens de officieele astronomie is het ruim 2100 jaar en de astrologen nemen dit altijd nog maar over. 2640 jaar $= 120 + (7 \times 360) = 120 + 7$ tijden, gelijk de Joodsche profeten zeggen. De invloed van elk Teeken doet zich m.i. niet 5° voor en achter de 30° van zijn plaats gevoelen, zooals de astrologen beweren, maar 7½° voor en achter, al van de helft, steeds stijgend, der laatste 15° van het vorige en tot de helft, steeds dalend, der eerste 15° van het volgende. Eenvoudiger en regelmatiger kan het niet. Dus: $\frac{7.5}{30} =$ ¼ van 2640 jaar = 660 jaar voor en na een bepaalden Cyclus. De invloed van Aquarius in Pisces begint dan vanaf 1914—660 = 1254 na Chr., in de XIIIe Eeuw. Ik kan dan ook al heel sterk dien invloed aantoonen bij Dante (1265—1321) als de groote, quasi-katholieke voorlooper van den Messias in dien tijd. En we zien ook in die Eeuw, dat de roeiriemen verdwijnen en de schepen enkel zeilschepen worden, dus meer afhankelijk van de lucht — en Aquarius is een luchtteeken — en

[1]) Het ontstaan van een nieuw menschenras in Amerika wordt door de officieele wetenschap, nl. het Ethnografisch Bureau in Washington, geconstateerd. Dit is een der redenen, waarom ik vertrouwen stel in de rassentheorie van *De Geheime Leer*.

minder van het water en dat de kompasnaald, een magnetisch, een aquarius-instrument — want Aquarius is ook sterk electro-magnetisch — toen algemeen op de schepen der Europeanen werd *overgenomen* van de Saracenen. En vandaar in de XXe Eeuw die kolossale ontwikkeling van de aviatiek, van de radiografie en van de astrologie, steeds meer als de Centrale Wetenschap!

Nu bereikt het Semietische Onderras zijn hoogste ontwikkeling in het volk Israël, dat eerst door het Groot-Kapitalisme, daarna door het Cummunisme en den nieuwen godendienst, dus lang niet alléén door economische macht, de wereld verovert.

Het Arische Ras ontvangt dus in het geestelijk middelpunt der Aarde slechts op 2° afstand van zijn centrale meridiaan de hoogste kracht van dit Atlantische Onderras en wel op den overgang van den Pisces- naar den Aquarius-Cyclus. Daardoor wordt het overwicht van het Arische Ras op het Lemurische en Atlantische grooter, altans voor die onderrassen der Ariërs, die nog het meest een toekomst hebben en vooral voor die volkengroep er van om de Middellandsche Zee, die het meest op de Semieten lijkt: de Latijnsche of Semieto-Latijnsche. Dit wil nog niet zeggen, dat daarna en daarom de rol der Atlantieërs al *geheel* is uitgespeeld, ook niet van het vijfde, Semietische onderras, *misschien* van het zesde, het Akkadische volgens Schwarz in *The Pedigree of Man*, bestaande uit de Pelasgen, de Etrurieërs, de Carthagers en de Scythen, maar van het zevende, het gele Onderras, der Mongolen zeker niet, waartoe behooren de binnenlandsche Chineezen (niet die van de kust), de Maleiers, de Tibetanen, de Hongaren, de Finnen, de Eskimo's (gemengd met de N.-Amerikaansche Folteken) en de Japanners. De Russische volken zijn voor een groot deel Mongoolsch, o.m. 30 millioen Tartaren. Lenin was een Kalmuk, van vaders zijde dus een Mongool. Naar ik hoor was zijn moeder een Jodin. Het Japansche Rijk is pas 26 eeuwen oud, het Chineesche 44 en ik vraag mij af, juist omdat de Japanners jonger zijn, of ze nu niet meer toekomst hebben dan de Chineezen, die tot heden de centrale groep, het koningsvolk van het Mongoolsche Onderras waren. Want hoewel militair herhaaldelijk overwonnen, b.v. door de Mandchoe's en de Tartaren, hebben zij geestelijk altijd over die heerschers gezegevierd.

Er bestaat door de heele Wereldgeschiedenis heen nog een ander Imperialisme dan het militaire en burgerlijke, hoewel dit er deels mee samenvalt. En daar zoowel de plutocraten als de communisten het eerste heelemaal niet zien, wordt ook het laatste door beide verkeerd beoordeeld.

Op lager plan dan de Hebreeën en de Franschen zijn er nog meer centrale of koninklijke of aristocratische groepen, die door meerdere capaciteiten en een hooger moreel peil over anderen heerschen, heerschen móeten zelfs door den wil der goden, in het belang van de Evolutie der toekomstige Menschheid, hier dus volgens een droit divin, waarbij *de macht van den sterkste* tevens *het recht van den beste* is. En hiervan uitgaande komt men óók tot de grondvesting van een nieuwen adel en een nieuwe keur koning- of keizerschap *in* verschillende groepen, verschillende staten naast anderen, die republieken zullen zijn, waarbij de koning of koningin wordt aangewezen door zijn of haar horoscoop en later eigenlijk niet *gekozen*, maar als zoodanig door het volk *erkend*. Aanvankelijk zal men echter in verschillende landen vaak wel krijgen een verandering van monarchie met behoud van den monarch, ook in Nederland.

Een dergelijke centrale groep waren de Romeinen als militairen, bouwkundigen en wetgevers, de Grieken als kunstenaars en wijsgeeren. De Romeinen hebben als soldaten de Joden en de Hellenen overwonnen, maar de Israëlieten door het Jodendom en het Christendom, de Grieken door hun kunst zegevierden over de Romeinen. Zoo waren de Koreischieten eerst de centrale stam van Arabië en werden toen en zijn nog de Arabieren de centrale groep van de Mahomedaansche volken, de Russen zijn het onder de Slaven. Zoo waren en zijn nog de Toscanen of Etruriëers van het Akkadische Ondderras een uitverkoren stam onder de Italianen, want de meeste groote geniën van Italië komen daar vandaan. Ook Napoleon was van de Corsicaansche tak der Buonapartes, die al in de XVe eeuw in Florence, in Toscane woonden. De Romeinsche wet kwam voor een deel uit Toscane, Tuscia, Etrurië. Door Dante's werken werd het Toscaansch de taal van heel Italië. En nog is het mooiste Italiaansch: Lingua Toscana in bocca romana (Toscaansche taal in Romeinsche mond)

Geen gelijkheids-theorieën van liberalen of communisten zullen aan die feiten iets veranderen. Wie onder de volken de gelijkheid wil van een democratie zonder aristrocatie, doodt bij de onderliggende groepen den drang om te stijgen, bij de heerschers de neiging om de anderen tot zich op en boven zich uit te heffen. Het is een ingekankerde, verkeerde opvatting en toepassing van de leus: Liberté, Egalite. Fraternité. Of zouden misschien de Afrikaners weer naar Europa terug moeten voor de vrijheid, de gelijkheid en de broederschap met de Kaffers en de Hottentotten? Moeten de Amerikanen de Groote Republiek van het Westen weer ontruimen voor de Comanchen de Apachen? Ik geloof wel, dat we na den komenden oorlog een periode kunnen krijgen van 1000 jaar vrede, maar niet langer en misschien wel weer door een of andere rassenstrijd. Tegenover voornoemde, onloochenbare feiten is de beweerde gelijkheid der volken en rassen een burgerlijke- en half-burgerlijke phraseologie van liberalen en marxisten, die hierin blindelings Rousseau en Marx napraten. Het is een valsche gevoelswijze ,die voor de werkelijkheid blind maakt, nog altijd voortgeërfd uit een zoet en week christelijke en boedhistische apenliefde. Och ja: alle menschen zijn broeders. Zeker: *maar niet van gelijken leeftijd.* . . . .

Daar, waar het oude, koninklijke volk zijn hoogste kracht overdraagt op een nieuwe, koninklijke, sub-continentale groep van volken, vlak bij den centralen meridiaan van het Arische Ras, daar is het geestelijk middelpunt der Aarde. En door de ligging van Amsterdam op 5° O. L. slechts van dien meridiaan en het groot aantal Joden hier krijgt ook Holland vanzelf een geweldige duw in de hoogte, al bereikt het dan niet die van Frankrijk. Ik acht daardoor zelfs mogelijk een geestelijk overwicht van Nederland op Engeland en Duitschland vooral, wanneer ons land één staat gaat vormen met Vlaanderen en Neder- Duitschland. Amsterdam zou zoo nog wel eens het centrum kunnen worden van de komende, Pan-Germaansche Unie. Daar de richting van alle volken bij hun migraties om de zooveel eeuwen in de groote lijn is van N.O. naar Z.W., dus ook van Oceaan tot Oceaan, gaat die van de Duitschers, óók volgens hun nationaal devies en dat van hun vroegere dynastie Hohenzollern: Vom Fels zum Meern! Dus ook naar Nederland!

Welnu: dat geestelijk middelpunt der Aarde, waar de Zon opkomt van de nieuwe Aarde, waar de Gallische Haan Chantecler den jongen dag aankondigt, die meridiaan ligt niet in Azië, die loopt niet meer over Delhi, Mekka, Mempris, Jeruzalem: het is de meridiaan van Greenwich. In het begin van de Middeleeuwen, die m.i. niet beginnen met Jezus, maar al vóór Boeddha in 726 v. Chr., was Europa voor Israël, Hellas en Rome, wat nu de N. Wereld is voor de Europeanen. Nog draagt heel dit werelddeel van de Noordkaap tot Kaap Matapan den stempel van die drie volken, maar Rusland niet dien van de Romeinen. Dit begint nú pas te veranderen. Het nieuwe middelpunt in het nieuwe Oosten is la Ville-Lumière als het Nieuwe Jeruzalem, niet Sidney, Mandanapal of . . . , Huizen!

Maar er komt nog een andere, belangrijke factor bij: Er verplaatsen zich om den aardbol altijd drie stroomen van vitaliteit, van fohat of óók van fohat, op afstanden van 120°, zoodat elke 250 jaar op ongeveer 30° lengte verder westwaarts nieuwe staten zich verheffen en er voor en er achter oude formaties instorten. De golf, waaronder China weer groot werd in 1000 na Chr. verheft in 1250 de macht der Mongolen uit Centraal-Azië, ook Rusland wordt door hen overheerscht. Omstreeks 1500 verrijst het Ottomaansche Rijk en breidt zich over het Balkan-Schiereiland uit, maar tegelijk werpt in Oost-Europa Rusland het juk af der Tartaren en begint het tegenwoordige reuzenrijk te worden omstreeks 1750 onder Catharina II. Tegelijk stort het Fransche Rijk der Bourbons in onder den invloed der Encyclopedie, aangevangen in 1751 en daarna door de Revolutie van 1789. Maar die golf, die daarna, uit Rusland trekkend, Duitschland tot zijn halffeodale, militaire en industrieele macht verhief voor 1914, staat nog steeds sterker op Nederland, België, Frankrijk, Spanje, Portugal, Marokko, N. W. Afrika. En we zien dan ook die staten opbloeien. We zien in Nederland de kunst en de wetenschap geweldig vooruitgaan. We zien Frankrijk zijn plaats hernemen aan de spits der naties. We zien nieuw leven in België, Spanje, Portugal, Marokko, Algiers en onder de Sahara in Senegal, waar Timboktoe een belangrijk verkeers-centrum wordt. Merkwaardig heeft Nostradamus in een van zijn centuries al voorspeld, dat er in Frankrijk een koning zal regeeren in 1999 onder het teeken van de planeet Mars en dat daar dan groote welvaart zal heerschen. Omdat Frankrijk al een atheistische republiek grondvestte in 1792, is dit juist het eerste toe niet alleen aan een nieuwen godendienst maar ook aan een nieuw keurkeizerschap. Die golf moet op de meridiaan van Parijs en daarneven toenemen tot het jaar 2000, het jaar 86 van de Ie Eeuw der Nieuwe Aera, zoodat die stroom thans ook steeds sterker inwerkt op den hoofd-meridiaan van het Arische Ras. Die loopt ook door Oost-Londen, want daar ligt de sterrenwacht van Greenwich en doet ook zijn invloed gelden in Engeland, maar wordt daar blijkbaar geneutraliseerd tot na zijn val als Imperium door de geweldig ongunstige conjuncties ten opzichte daarvan in alle werelddeelen.

Ik sprak van een stroom van fohat. Ter nadere verklaring voor den naam van die kracht citeer ik uit de Cyclus-Theorieën van *Urania*, Sept. 1914, 8e jaarg. No. 5: ....,wij zullen laten zien, dat *De Geheime Leer* onder Fohat verstaat de „Kosmische Electriciteit, het Kosmische Leven en Bruck heeft als basis voor zijn cyclische wetten van de ontwikkeling der menschheid de verplaatsing van de magnetische meridianen op aarde, terwijl het aard-magnetisme opgewekt is in de aarde door de kosmische, electrische stroomen".

Ik vraag mij reeds af of daarmee op de Zon, Mercurius, Venus en Mars, misschien ook op andere planeten of hun manen, niet dergelijke stroomen parallel loopen. Er staat echter in *de Geheime Leer* uitdrukkelijk bij, dat hier geen sprake is van een blind-mechanische, maar van een bewust-organische kracht, want bij de eigenschappen der electriciteit moeten er anderen aan toegevoegd worden, waaronder *verstandelijkheid*.

Verder aldus p. 164: „Metaphysisch is het de tot objectiviteit gebrachte gedachte der Goden, het „Vleeschgeworden Woord" op een hoogere trap en de boodschapper der cosmische en menschelijke Ideatie; de actieve kracht in het Algemeene Leven. In zijn secundair aanzicht is Fohat de zonne-energie, de electrische levens-vloeistof en het onderhoudende, vierde Beginsel, die Dierlijke Ziel der Natuur, om zoo te zeggen of — Electriciteit."

Ik kan niet nalaten hier even van mijn onderwerp af te wijken om een nieuw gezichtspunt, hoop ik, te geven op den aard der kometen, die op mij vaak den indruk hebben gemaakt van een soort levende vuur-monsters. Mevr. Blavatsky zegt van die kracht in verband met klimaatswisselingen en veranderingen in de richting van de aardas, die dit veroorzaken *Geh. Leer* II, blz. 403-404: „Doch wij houden ons liever aan onze esoterische verklaring, *daar Fohat even goed is als welke komeet ook en bovendien* het algemeen

verstand tot leidsman heeft."

Al jaren lang heb ik stellig vermoed, dat er verband moet zijn tusschen de zoowat 11 jaarlijksche perioden van de zonnevlekken en de omloopstijden van verschillende kometen, zoo niet van allen en wel van die, waarvan de omloopstijden min of meer onderdeelen of veelvouden zijn van 11. Het is te bewijzen, dat door de zonnevlekken, in verband met gelijke perioden in oorlogen, graanoogsten, vulkanische uitbarstingen, aardbevingen, noorderlicht enz., vernieuwingen van het leven plaats hebben op onze planeet en dus ook elders door in- en uitstroomingen, óók van Fohat. Dan kan het best zijn, dat ook kometen dragers en verbreiders van die kracht zijn door het heele zonnestelsel in verband met die vernieuwingen. Met die kometen bedoel ik: die van Encke 3.29 jaar, Tempel (1873) 5,20, Brorsen 5,46, Winnecke 5,73, Tempel (1867) 5,98, Tempel (1869) 6, d'Arrest 6,64, Biela 6,59, Faye 7,44, Tuttle 13,81, de komeet van 1812: 71,36, van Halley 76,37.

Niet in Azië, noch in Amerika moet men het gunstigste punt voor de vernieuwing der wereld zoeken, maar dichter bij huis: in Europa. De leden van de Ster van het Oosten enz., willen Geschichte machen op hún manier. Maar de meridiaan, waarop zij het probeeren, loopt over Meerenberg! Die verbijstering in hun denken, dat oostersch snobisme heb ik als volgt gepersifleerd in mijn tooneelstuk: *„Pierrot en Harlekijn"*. Harlekijn is hier van beroep een Fransch chansonnier de cabaret onder den affiche-titel: Le Roy des Troubadours de Paris. Verschillende ongeluksvogels, typen van onzen tijd, komen bij hem als verschillend gekleurde Pierrots om hulp. Een er van is een onderwijzer zonder betrekking, theosoof. Dit laatste is aangeduid door een violette kraag en violette knoopen als symbool van occultisme en mystiek. Al zou er ook niet één van hen, die ik hier aanval, bij die beweging gedreven worden door geldelijke motieven, dan zijn deze regels voor de rest toch zeker van toepassing. Met de leer hieronder is eigenlijk niet de theosofie bedoeld, maar de theo -sofisterij.

Harlekijn:

Maar met die leer is geld te maken, vriend,
Als je brutaal bent en als het geluk je dient.
Zet maar een tulband op, loop verder op sandalen,
Kleed je als een Brahmaan. Dat trekt al volle zalen,
Wanneer je Khan je noemt of Pacha en dit schrijft
In Dewa-Nagari. [1]) Geen mensch weet, waar hij blijft
Van 't Sanskriet, Tibetaansch, van al de uitheemsche namen,
Die gij als godsdienst-clown daarbij weet uit te kramen.
Je zet ze'een soep zoo uit *The Secret Doctrine* voor.
Bij zek're vrouwen vindt jij altijd vast gehoor.
En zóó diep ben jij nooit in vroom gebed verzonken,
Of jij let nog wel op, wat z' in 't geldzakje schonken,
Waarmee je'een and're Prins — óók oostersch! — rond laat gaan.

Violette Pierrot:

U hebt gelijk, maar 'k durf zoo'n Boeddha-rol niet aan.

(Wordt vervolgd.)

[1]) Dewa-Nagari, Godenschrift, het Sanskriet-alphabet.

Erratum. In de afl. van 1-3'26 van „De Tempel" staat in II p. 441, le kolom, regel 5 van onderen af: VIe Eeuw, lees: VIIe Eeuw.

KRISHNAMURTI. DE NIEUWE WERELDLEERAAR?
VAN VRIJ RELIGIEUS STANDPUNT BEZIEN.

VOOR een stampvolle zaal heeft de heer K. H. Noest Jr. op Dinsdag 23 Febr. j.l. in een gloedvolle en vloeiende rede gesproken over bovenstaand onderwerp.

Het is niet gemakkelijk, aldus spreker, dit onderwerp van een vrij religieus standpunt te belichten, en te voorkomen dat de verschillende denkrichtingen hier geen geweld worden aangedaan. Men moet dan ook niet verwachten dat het resultaat van dezen avond zal zijn van den spreker een beantwoording der vraag te krijgen in een „ja" of „neen".

Allereerst moet echter in enkele woorden vastgelegd worden wat met religie en voorts vrije religie wordt bedoeld, en dan is het in de beteekenis van ver- en herbinden dat religie moet worden begrepen, en niet als een beperking in een godsdienst of godsdienstvorm. Geen enkele godsdienst kan voor zich opeischen uitsluitend religieus te zijn. Neen als innerlijke factor is religie overal, in kunst, wetenschap, wijsbegeerte, en hooger zieleleven. En steeds door het religieus bewustworden, komt men tot het feit, dat de mensch is een eeuwigheidswezen en geen tijdelijk beperkt.

Vrije religie wil door het woord vrij, den nadruk leggen op het niet gebonden zijn aan eenigen vorm, doch innerlijk levend, wekt zij den mensch op naar buiten uit te dragen dat wat hij verworven heeft.

Het is spreker's bedoeling niet om een scherpe critiek uit te oefenen op handelingen of personen in deze kwestie, doch alleen van vrij religieus standpunt te trachten deze te bezien.

De wereld-orde van De Ster in het Oosten, ontwikkelde zich uit de Ordevan de Rijzende Zon, die een 15-tal jaren geleden gesticht werd Benares. Een van hare mede-leden de jonge Al-

cyone deed zich kennen als een fijn geestlijk en innerlijk beschaafd wezen, en nam al spoedig, en meer nog nadat de Orde van De Ster in het Oosten was opgericht, een meer vooraanstaande plaats in. Mevr. Annie Besant werd beschermvrouwe van deze groep van mannen en vrouwen, die zich bereid verklaarden mede te werken tot de ontvangst van den komenden Wereld-leeraar. Niemand kan tegen dit beginsel iets hebben. Het verwarringstichtende, echter dat men den verwachten nieuwen Wereld-leeraar ging vereenzelvigen in latere jaren met de wederkomst van den Christus, doet zich nu gelden. Men verwacht niet meer een nieuwen wereldleeraar, doch bereidt zich voor op de wederkomst van den Christus, en ziet men in de naaste toekomst een herhaling van wat eens gebeurd is met een Jezus van Nazereth.

Zooals het met alle groote figuren gaat, is het ook hiermede. Men ziet deze figuur uit de grijze oudheid anders dan men haar zou zien indien deze nu in onzen tijd in ons midden zou vertoeven, wij zouden een geheel anderen indruk van Jezus verkrijgen, en de critiek zou hem niet gespaard hebben evenals zij dit niet gedaan heeft toen hij op deze aarde leefde. Elke figuur die op den voorgrond treedt en een zekere kracht ontplooit, staat bloot aan gerechtvaardigde en ongerechtvaardigde critiek, en slechts een klein deel ziet dan in hem een meester of herkennen den leeraar. Het overgroote deel staat direct gereed om alles te becritiseeren, ook wat anderen als goed zien.

Ook bij Jezus heeft dit plaats gevonden, en zelfs de discipelen hadden allen verschillende verwachtingen en inzichten betreffende zijn optreden door het niet goed begrijpne van zijn bedoelingen: dit heeft zich telkens herhaalt en heeft ook nu weer plaats.

Hoe zullen we tenslotte weten of een leeraar, een meester onder ons is? Alleen door wat hij toont zelf te zijn, wat hij doet, wat hij zelf is.

Niet door wat anderen van hem willen maken of hem willen doen schijnen. Niet door een aureool waarmede anderen hem willen tooien en dwingen om met een zekere devotie op te zien naar het beeld dat anderen hebben opgesierd. Toch hebben wij op het oogenblik niet het recht om de vraag die ons onderwerp uitmaakt met een beslissend „hij is 't niet" of „hij is het wel" te beantwoorden.

Wij als Vrij Religieusen hebben tot plicht met mildheid af te wachten de ontwikkeling der gebeurtenissen. Het hangt tenslotte van ieder persoonlijk af, of hij hem erkennen zal of niet. Doch voor alles moet door ons getracht worden onze eigene persoonlijkheid te ontwikkelen, en met een ruimen blik te zien rondom ons. Hierbij niet slechts wachtende op de hulp die ons van buitenaf zal worden geschonken, doch op ons zelf een groote verantwoordelijkheid ten onzichte van het Leven voelen rusten. Zij die dit niet doen, doch verwachten dat eens een Leeraar zal komen die alles zal leiden, die voor hen het werk zal doen, die voor hen zal denken en handelen, zullen bedrogen uitkomen, en als onnutte werkers, of beter als nietwerkers teruggewezen worden.

Een waarachtig Meester behoeft niet door anderen te worden aangewezen, men kent den Meester aan hem zelf.

In deze periode waar wij de vruchten plukken van het werken van anderen die ons voorgingen, staan wij in het geestlijk leven in een woestijn, en is er een chaos ontstaan, waar velen niet weten uit te komen. Eeuwen lang heeft men in het Westen een intellectueelen leergang gevolgd en is de suggestie van het denken van anderen voor de massa niet zonder gevolgen gebleven. Hieraan ontworstelen de geesten zich nu, doch dit kan alles niet zonder strijd gebeuren. Nu zou het voor ons gemakkelijk zijn, ons in stille eenzaamheid terug te trekken en met een zekere devotie doch geleid door een egoistische zelfgenoegzaamheid, de dingen te bezien, maar dit mag door een strijdenden geest niet worden gedaan. Temidden van het volle rijpe leven hebben wij te staan, en te trachten de taak te begrijpen die wij ten opzichte van het leven en onze mede-broeders en zusters hebben te vervullen. Dan zal de generatie die na ons komt hiervan op hare beurt de vruchten kunnen plukken. En in tijden waarin personen op den voorgrond treden, of naar voren geschoven worden moet elke persoonsverheerlijking worden bestreden, en elke schoone voorspiegeling met de rede worden beoordeeld.

Is Krishnamurti de Nieuwe Wereld-Leeraar? Deze vraag kan slechts door hem zelf worden beantwoord, en door zijn daden en handelingen zal hij moeten toonen, dat hij een der meesters is.

Mildheid van oordeel is geboden. Hoevele malen hebben de menschen zich niet vergist, en hebben hunne eerst uitgesproken scherpe afkeuring moeten terugnemen, omdat zij tot andere overtuiging waren gekomen?

De minder ontwikkelde massa vraagt naar iets wat zij kunnen adoreeren, waarvoor zij in devotie kunnen neerknielen, en ook op de meer ontwikkelden, zal deze suggestie tenslotte invloed hebben. Het vreemde trekt altijd aan. Dit is nog de invloed van vóór de ontbinding der groepsziel tot persoonlijkheden en individualiteiten, en daaruit vloeit nog voort het samenstaren naar een punt.

Al zou dan ook nu een Meester komen, dan nog zou hij verkeerd worden begrepen, en zijn naaste discipelen, zullen evenals zij dit in vroegere tijden bij zoovele gelegenheden deden, er wel voor zorg dragen dat het verkeerd begrijpen een grooteren omvang neemt. Dit geschiedt niet met opzet, doch is een noodwendig gevolg van beperkte inzichten en het koesteren elk voor zich van persoonlijke verwachtingen. Men ziet den meester zooals men hem hebben wil, en niet zooals hij is. Doch de maatschappij staat altijd direct gereed om geestelijke werkers te becritiseeren, inplaats van hen te helpen. Beter kan men loopen en telkens vallen dan stilstaan uit vrees van misstappen te doen. Stilstand leidt tot een geestelijken dood.

Wij als Vrij Religieusen moeten een open oog houden voor de verschillende gebeurtenissen. Slechts beleving van het alles brengt ons door strijd en smart daar waar de Meester ons voeren wil. Niet alleen hebben wij de geleiden, doch ook leiders te zijn; dan slecht zullen wij ons gelukkig gevoelen, bij de verruiming van ons verantwoordelijkheidsgevoel en het besef der eigenwaarde.

Zoo mag daar dus geen onderlinge verbittering zijn bij het verschil van inzichten omtrent weg en middelen. Slechts de toekomst zal ons kunnen openbaren wat het juiste bedoelen was met al deze gebeurtenissen. En dan zullen zij die hunne verwachtingen niet juist hadden ingesteld, bitter teleurgesteld uitkomen. Doch hoe het alles loopen zal, hij die de Meester werkelijk is, blijft het ook, wat ook de omstandigheden mogen worden, waaronder hij moet werken, en wat ook de wereld van hem zal zeggen of over hem mocht denken.

De Meester worde echter niet uitsluitend verwacht, juist in een stoffelijke omhulling. Neen, meer nog als een geestelijk stuwende cosmische kracht, die de menschheid aanzet tot geestelijken groei, evolutie en zelfs revolutie.

Wanneer wij dan op het plan zijn gekomen van onze eigen geestelijke ontwikkeling, waarin wij met eigen oogen hebben leeren zien, dan zijn ook de verwachtingen van een wereldleeraar voor nu of in de verre, verre toekomst geheel anders. Wij begroeten hem dan als een groot werker, waarvan wij de medewerkers mogen zijn. Als dan Krisnamurti blijk zal geven een leeraar te zijn die door zijn arbeid hoog boven anderen uitsteekt, die niet noodig heeft de aankleeding, waarmede de ijverigen om hem heen hem wellicht willen bekleeden, van wien men niet slechts zal zeggen dat hij het is, doch dit ook door daden in eenvoud en waardigheid toont, dan hebben wij allen als werkers hem als een der groote medewerkers te begroeten. Niet in een neerknielen in devotie, doch in een oprecht en waardig tegemoettreden.

Er is in dit alles niets nieuws gelegen en is het alleen een opnieuw belichten van een grooten geest, die ook weer slechts een deel en wellicht weer een zeer klein deel der menschheid zal kunnen boeien. Den Meester, zullen wij slechts kennen door zijn daden, zoowel goede als minder goede. Zelfs handelingen van Jezus, ons voorgesteld als Christus-figuur zouden indien volgens de opteekeningen conclusies werden getrokken, door ons als foutieve kunnen worden aangemerkt, en dikwerf inconsequent. Niemand die loopt zal zich ten slotte kunnen behoeden voor vallen. Zelfs de Meesters niet.

Het begrip van algeheele goedheid kan niet bestaan, want dan zouden de tegenstellingen vervallen.

Bezien wij dit gebeuren van Astrologisch standpunt, dan vinden wij dat waar er zijn die juist op astrologische gegevens de komst van een nieuwen wereldleeraar als zeer aanstaande achten, er weer velen zijn waaronder zeer vooraanstaanden die het tegendeel beweren.

Wij vermoeien ons echter meer met de dingen die niet zijn of *mogelijk* aanstaande zijn, dan met de dingen van het heden. Zoo ontstaan dan groepen van voor- en tegenstanders, die inplaats van met elkander de gebeurtenissen te bestudeeren, als twee strijdkampen tegenover elkander worden ingericht.

Als dan de lagere mensch in ons leeft en zich uitleeft moet het leiden tot versplitsing. Zoolang de wet der evolutie werkt moeten er echter tegenstellingen en weerstanden tegenover elkander zijn.

Het zal den nieuwen wereldleeraar, wie hij ook zijn mag, volmaakt onverschillig zijn, of hij een millioen aanhangers meer of minder zal hebben die in hem gelooven. Want hij die meester is weet ook dat waar beweging komt door in werking komen der krachten, weerstanden onmiddellijk zich manifesteeren. Evenmin als een leer die ellende over andere schepselen brengt godsdienstig genaamd kan worden, evenmin is hij meester die dit zou doen. Doch zooals ook een Jezus dit niet aangewreven kan worden en de laster van een menschelijk Christendom op de daarvoor verantwoordelijke schouders moet rusten van zijn vroegere en latere discipelen die hem en zijn leer niet begrepen hebben, zoo moeten ook de eerste discipelen van een nu of in de toekomst te verwachten wereld-leeraar de verantwoordelijkheid van hun daden en voorstellingen diep gevoelen.

Zoo is er dan ook geen verlossing te verwachten van een ander dan ons zelf. En indien wij dit doen dan is het nog het naleven der trillingen die door een eeuwenlange suggestie zijn teweeg gebracht. Neen, den weg gewezen door de oudere broeders die ons voorgingen zullen wij slechts door eigen werken er kunnen komen, al is dan ook hulp van anderen onontbeerlijk hierbij.

Onze blik moet gericht worden op het leven zelf, het juichende en lachende leven. De eenige verlossing die de Meester kan brengen is het vestigen van onzen blik op dat wat wij, of slechts heel enkelen onzer zien. Als een electriceerende tot krachtiger levensuiting prikkelende stroom zal de Meester door zijn daden tot een expansie zoekende levenswerking opwekken, en het verder handelen is aan ons. Dit brengt ons goddelijke wijsheid en bewustwording van het leven zelf, tintelend tot in onze vingertoppen ons aansporend tot werken.

Hierdoor zullen wij niet vervallen in een parasiteerend geestelijk leven waarbij de levenskrachten van het materieele gebruikt worden om schoonschijnende vormen te verkrijgen die later zullen blijken geen eigen wortel te hebben en waarbij, indien het tijdelijke uiteenvalt, ook de verdere krachten tot het leven zullen blijken te ontbreken.

Als Krisnamurti een wereld-leeraar is, welnu dan zal het door hem zelf wel blijken. Waarom zullen wij ons dan nu op allerlei bijkomstigheden blind staren? Het werk kan toch niet door anderen voor ons worden gedaan. Ook niet door een wereldleeraar. Daar is reeds genoeg verdeeldheid. Waarom zullen wij dan, indien in de wereld der verschijnselen onze wegen uiteenloopen, op het scheidingspunt boos van elkander gaan?

Allen willen wij den top bereiken. Zooals bij bergbeklimmers iedere groep voor zich een anderen weg kiest om den berg te bestijgen, zoo hebben wij ook te doen en alleen elkander van een ieders bevindingen en ontdekkingen op de hoogte te houden. Onze ervaringen aan anderen mededeelen, die hiervan gebruik willen maken. Geen schijn zelfs van dwang mag hier gelden.

Als vrij-religieusen hebben wij echter tot taak om onze vrij ongebondene en toch samenbindende gedachten uit te zenden naar al het werk, dat daargesteld wordt aan den geestelijken tempelbouw.

Wat gaat het ons aan indien wij niet met de gedachten betreffende de tijdelijke dingen kunnen samengaan. Overal zien wij scheuringen, secten en groepen ontstaan. Indien het alleen het lagere leven raakt, doet het er niets toe, is zelfs een vereischte, doch het hoogere geestelijke leven moet door al deze verscheidenheden gebaat worden en den groei van elk individu afzonderlijk bevorderen.

De Meester vraagt ons of wij medewerkers willen zijn, en komt niet alleen als de Goede Herder om schapen te leiden. Slechts hij kan hulp verwachten, die zelf begint met hulp te verleenen. Dan kan er pas gezegd worden: „Wij hebben Uw komst voorbereid". Dan geeft de Cosmische Christusfiguur ons een doortrilling van begeestering. Laat ons dan met mildheid en voorzichtigheid de ontwikkeling dezer gebeurtenissen aan ons voorbij laten gaan. Waarom getwist over iets wat niemand onzer nog kan weten. De uitkomst zal het leeren. Aan ons de taak om niet met beuzelingen den tijd te verbrengen, doch te arbeiden aan onszelf en de wereld. Om elke disharmonie op te heffen en het alles te brengen tot harmonie en kleurrijke eenheid.

TOONEEL-OVERZICHT

door

Edmond Visser.

Het is niet altijd gemakkelijk om een stuk te vinden, dat bij uitstek geschikt is om voor „De Tempel", ons vrij-religieus blad, te behandelen. Of toch eigenlijk wel. Daar religie in uitgebreiden zin beduidt èn schoonheid èn godsdienst èn wijsheid en de ware wijsheid het complex is van die drieëenheid en van veel meer nog — de waarheid is concreet (ik gebruik het woord concreet praegnant, dus compleet) is het niet moeilijk de loupe van je wijsgeerigheid op elk stuk, op elke uiting des levens, of ze waan is of niet, te zetten. Mijne wijsgeerigheid? Een systeem? Het is wèl mijn wijsgeerigheid en niet mijn wijsgeerigheid. Het is de wijsgeerigheid van Bolland, het culminatiepunt van de wijsheid van alle systemen aller eeuwen, de oneindige waarheid door zijn eindigen mond geuit. En dat ik zijn woord gehoord heb, is een voorrecht, dat ik nooit genoeg kan waardeeren. En wanneer en in zoo verre ik spreken mag van mijne wijsgeerigheid, dan is dat een zwakke naklank van zijn woord, maar geest van zijn geest, van zijn systeem, dat ...... géén systeem is, juist omdat het al-omvattend is. De waarheid is concreet. Er zijn godsdienststelsels, die ook voor zich pretendeeren alomvattend te zijn. Wanneer men voor zich opeischt tot een uitverkoren volk te behooren, dan is dat beperkt en bekrompen; ook wanneer men zegt te behooren tot de alleen zalig makende kerk of dat je zóó of zóó gelooven moet om gepraedestineerd te zijn de eeuwige zaligheid te verwerven. Beperkt en bekrompen zijn die geloofstelsels of die meeningen alleen al daarom: omdat één gewichtig element: de liefde voor alle menschen is uitgeschakeld. Niet dat men alle menschen in praktijk evenzeer liefhebben kan en wel doordacht zou er geen liefde bestaan, als er ook niet haat zou wezen. Geen licht zonder duisternis, geen duisternis zonder licht en ook de schemering doet mee, die dàn in dit verband de onverschilligheid is, die men tegenover het meerendeel der menschen koestert. Maar mooi in den zin van moreel is dit niet. De praktijk is zoo, maar men moest (man sollte) meer liefde, minder haat en geenszins onverschilligheid voelen voor zijn medemensch. En toch: „Was wirklich ist ist vernünftig" heeft Hegel gezegd, al heeft hij het anders bedoeld dan ik het nu bezig („wirklich" is meer omvattend dan de realiteit, die men verkeerdelijk wel werkelijkheid noemt). Als een niet geoefende in zuivere rede mij vraagt dit met een voorbeeld te verduidelijken — men vraagt altijd naar voorbeelden, die ten slotte niet veel zeggend zijn — dan pleeg ik te antwoorden, dat ook een droom tot de werkelijkheid behoort, een sprookje, ook en bovenal de waarheid.

Intusschen: Zooals gezegd, men heeft in praktijk liefde voor den eenen mensch, afkeer voor den anderen, of liefde voor den eenen groep, afkeer van den anderen. En omdat er nu eenmaal geen algemeene menschheids-solidariteit bestaat — al willen sommigen die gaarne en al kan men die bestreven — ziet men gewoonlijk solidariteit tusschen menschen van tegenstrijdige belangen, die in een bepaald opzicht weer dezelfde belangen hebben. Fabrikanten zijn elkanders concurrenten, maar vereenigen zich in werkgeversvereenigingen. Arbeiders zijn er, maar ook werkeloozen, die de arbeiders benijden, daar zij mede-arbeiders zouden kunnen en eventueel zouden willen zijn en de arbeiders verbinden zich tot vakvereenigingsbonden of in elk geval tot een organisatie, welke op hunne belangen tegenover die der werkgevers is gericht. Dit geschiedt bewust. Bewust bedoel ik nu als uiting van een bepaalden wil. Er bestaat ook — „bestaan" bij wijze van spreken, bij wijze van foutief spreken — een onbewuste solidariteit. In het huwelijk — als het goed gaat, onder een groep menschen, die, ondanks onderlinge verschillen, gelijk voelen, en of dat gevoel nu zuiver is of niet, doet er niet toe.

In „Eén van ons", een tooneelspel van John Galsworthy, door het „Vereenigd Tooneel" onder regie van Eduard Verkade gegeven, eene opvoering, welke tot één van de zeer goede van het seizoen behooren, wordt de solidariteit behandeld — vrij „objectief", zooals men dat pleegt te noemen — van een groep aristocraten (menschen van hooge geboorte brengt de schrijver ten tooneele), die zich in een bepaald geval verbinden tegenover één, die niet tot hunnen groep behoort, maar als het ware door hen zijn geadopteerd. Het is de Jood de Levis, een jonge nouveau riche. Of het nu aan den schrijver ligt of aan de regie, die — te recht — dat jodendom van de Levis heeft verdoezeld, waarom de Levis nu juist een Jood moet zijn, is mij niet duidelijk. Het gaat hier namelijk niet om ras-verschil, maar om verschil in levenshouding. Indien het wel om rasverschil zou zijn gegaan, dan zou dit tooneelspel van wijdere allure zijn geweest. Maar zóóals de Levis handelt, zou elk mensch — speciaal een parvenu — kùnnen handelen en de meeste menschen zullen dit inderdaad ook doen. Het geval is namelijk dit. De Levis logeert bij Charles Windsor, zijn gastheer op Meldon Court bij Newmarket, dringt op zekeren nacht diens slaapkamer binnen, omdat hij bestolen is. Hij vermoedt wie de dief is, zijn medegast, de aristocraat Captain Ronald Dancy, spreekt dat vermoeden als zekerheid uit, wat hem dadelijk buiten den kring sluit; 1e. omdat hij kan vermoeden dat een aristocraat een dief kan zijn; 2e. omdat het buiten de convenance is een ver-

moeden of eene overtuiging als eene zekerheid uit te spreken, welke convenance (het is meer dan eene convenance, maar eene quaestie van moraliteit en in het voorbijgaan zij gezegd, dat de meeste vrouwen aan dit gebrek lijden) welke convenance dan zeer juist is. Dan gaat de Levis er politiezaken van maken, niet zoo zeer omdat die diefstal hem zoo schaadt, want hij is rijk, maar hij wil zijn recht. Wat dit betreft: Galsworthy kent de Joden, dunkt mij, wel. Zij staan meestal op hun recht, d.w.z. zij wenschen rechtvaardigheid, die nog geen... goedheid is. De rechtvaardige vergeldt goed met goed en boos met boos, de edele goed met goed en boos met goed. Niet dat de Levis wraakzuchtig is, want als hij zijn recht gaat krijgen, wil hij Dancy leed besparen. Maar het is te laat en deze schiet zich voor den kop.

In den loop van het stuk zien wij hoe de aristocraten hun kring sluiten, dus de Levis uitsluiten door hem uit hunne clubs te zetten. Zijn levenshouding is niet de hunne en ...... ik voel iets voor hunne solidariteit. Wat de Levis doet, doet men niet volgens hun moraal en nu moge hun moraal al of niet de juiste zijn, toch zit in die solidariteit iets fijns, althans iets, dat mij sympathiek is. En onrechtvaardig is het, dat zij, als zij eindelijk weten dat Dancy een dief is, de Levis toch blijven buitensluiten en den dief trachten te sauveeren en — hoe zonderling het ook schijnt — ook voor die onrechtvaardigheid voel ik eenige sympathie. Weest niet toornig, goede lezers: Een tikje onrecht is nog geen slechtheid, al is het nog geen goedheid en in dit geval zit er iets liefs in. Iets liefs, dat nog niet liefderijk is. Liefderijk is in dit stuk de vrouw van Dancy, die door dik en dun met hem mee gaat. Zij heeft hem lief of hij nu een dief is of niet, of hij goed is of slecht, hij is nu eenmaal haar held en een held,dievan een voetstuk valt, blijft een held, althans voor een liefhebbende vrouw. En al heb ik hierboven iets onvriendelijks over de vrouwen gezegd, de trouw en de aanhankelijkheid zijn de attributen van haar koningschap en in dit opzicht zijn zij de meerderen van ons ... zwakke mannen. Ik bedoel nu alleen de goede vrouwen.

EERE HOLLAND!

O Holland, gebenedijd klein land,
Dat zich vol trots mag noemen paradijs
Van vrede, van ware vrijheid en van broederschap,
Van eendracht in dat grootsch verleden,
Waarvan de roem nog leeft in rijm en wijs;
O Holland dat steeds zijn trouw en woord gestand,
Geen kleinheid dacht bestaanbaar, als gestreden
Worden moest voor de bedreigde veste, voor den grond,
Dat zijn volk zich moest ontworstelen aan de zee
En zich verkleinde toch wanneer het boog voor God.
Met zwaard en speer geen wereldbrand den doortocht liet,
Maar pal stond op zijn recht, bevelend niet,
Toch ook zich als een slaaf min knechtend niet,
Verzettend zich bij wreede dwinglandij van overmacht
Als eens, getrouw aan volk, aan wet en waarheidskracht,
Hoewel de folterbank, de galg, de vuurdood werd verwacht
Naast smaad van meer dan mensch bezoedelenden aard.
O Holland, klein maar groot door wat ge hebt doorleden
Alle eeuwen heen; uw duin, uw tuin, uw hei en uw landouwen
Hebben helden ons van grootheid doen aanschouwen,
Die nooit vergeten zullen zijn, zoolang ons volk zich zal betrouwen
Op eer en vroeden zin en zuiver rechtsgevoel,
Waarop de leuze „hou en trou tot in den dood, op God gebouwd",
Breed-uit de beemden overschalt van schouw tot schouw
En voert tot saamgebondenheid voor alles onvervaard.
Voorwaar! ik stel uw roem vèr boven al andrer stranden,
Vèr boven al wat boogt op een geweldigheid van daden.
Niets evenaart uw onversaagden, onverpoosden strijd
Begonnen reeds in nevelig slechts door ons verkenden tijd,
Waarin de woeste zee vol toorn verzwelgen wilde,
Wat hare golven hadden voortgebracht, met wal van zand geschut
Ten weer van wat zij in verdelgingszucht weer uitzond om den stut
Te breken met een stormgeweld der oordeelsdagen.
Een wonder Gods te noemen, waar niet alleen de zee bedreigend staat,
Zich wentelend te storten op wat natuur geschapen had
In duur van ongetelde eeuwen, maar ook de groote stroomen
Brekend alle perken door den mensch gesteld, geen woonsteê spaarden,
Geen levend wezen, woud noch terp, verbreidend zich tot meren
Waar nooit de voet meer vasten grond zou vinden, noch welvaart keeren.
Met waarlijk sterk gevormden wil moet telkens weer
De strijd gebonden worden tegen hunnen willekeur bij wederkeer
Van winter en van lent'getij, bij bulderenden kouden wind,
Bij sneeuwjacht en bij hagelslag, bij regenval en ondoordringbren mist.
Een strijd, die nimmer einden kan en immer grooter waakzaamheid,
Voorziendheid en gewilligheid tot offers eischt der ingeborenen.
Mijn trots is een dier stamgenooten mij te mogen roemen,
Met klein getal genoemd, toch naar mijn schatting uitverkorenen,
Wier taak het is Gods wil te eeren, de vaan te heffen hoog met waardigheid
Van Recht aan elk, van Vrijheid van geloof, van eerbied aller wetten,

Maar aarzelend niet hun bloed en goed te geven
wanneer de ure slaat
Van tegenweer bij willekeur van sterker machten,
weet verzetten
Als één man zich, waar hun heiligst recht: te zijn
als wat zij zijn,
Naar Vaadren Aard, naar oudste zede liever
gansch verdelgd dan knecht.
Vrij te doen in eigen haard en niet ten leiband
loopend van wat niet kent
Het goddelijk bevel: heb lief uw broederen en
breng dit offer Mij
Door pal te staan voor godsdienstvrijheid,
menschenmin en eerbied
Voor hetgeen Ik schiep, het levensrecht in alles
stellend boven macht.
Zóó zijnde klein van volk, maar door oordeel veler
Groot-Verstandelijken
Grooter dan menig ander land, waar Hem den
naam geen eer geschiedt
Van Vader aller schepselen.

„NOMA".

25-2-'26.

MEDEDEELINGEN.

De Vrij Religieuse Tempel

Valeriusplein 20 - Amsterdam

DE ZONDAGMORGENBIJEENKOMSTEN.

Iedere week wordt **aanvangende half elf**, een Zondagmorgenbijeenkomst gehouden, die **voor iedereen toegankelijk is.** Sprekers van verschillende richtingen, kerkelijke zoowel als buitenkerkelijke treden hier op. Muzikale medewerking, zang-soli, viool, en orgelspel van **Jan van Duinen** wordt hierbij verleend.

Zondagmorgen 21 Maart, half elf.

Spreker:

K. H. NOEST Jr.

Onderwerp: **Het realisme der liefde.**

Solozang: de heer **Gerard van Wetteren,** Bas.

Zondagmorgen 28 Maart, half elf.

Spreker:

K. H. NOEST Jr.

Onderwerp: **Onzichtbare Helpers.**

Solozang: Mej. Stans le Cosquino de Bussy. Mezzo-Sopraan.

ASTROLOGIE-CURSUS,
onder leiding van den heer
H. VAN TONGEREN.

Iederen Donderdag en Vrijdagavond

Voor inlichtingen tot deelname vervoege men zich bij onzen boekhandel.

AAN ONZE ABONNEES

Beleefd verzoeken wij het verschuldigde abonnementsgeld voor het 1ste kwartaal der 4e jaargang, vóór 5 April a.s. te storten op onze postrekening 94130, of per postwissel toe te zenden.

Na 5 April zullen wij over het verschuldigde bedrag verhoogd met f 0.15 incassokosten per kwitantie beschikken.

DE 5de INTIEME TEMPELAVOND.

Ook de Tempelavond gehouden op Dinsdag 26 Januari kan in de reeks der reeds gehouden Tempelavonden tot de zeer geslaagden gerekend worden.

De bezoekers die de zaal geheel vulden, hebben genoten van het kunstvolle dat hun werd geboden. Mevr. Annie van Beek—Ritsjouw is een sopraan die wij gaarne nog eens zouden hooren in een grootere ruimte. Beschaafd en met distinctie zong zij verschillende liederen van Robert, Franz, Strauss, Mortelmans en Mann. Zij heeft een warm sympathiek en klankrijk geluid, technisch goed beheerscht en daarbij uitmuntend aan voordracht. Een mooie aanwinst voor de Tempelavonden.

De bekende bas en operazanger, de heer Frits van Duinen, trad dezen avond in dezen intiemen kring van kunstliefhebbers en waardeerders weer eens op, en het bleek ook nu hoe slechts langzaam het groeien der jaren een werkelijk mooie stem kunnen doen verminderen. Met groote waardeering hebben wij weer eens kunnen luisteren naar het geluid dat in den loop der jaren duizenden en duizenden heeft doen genieten.

Vooral „Die Uhr" van Corel Löwe werd aangrijpend voorgedragen en het zou den aanwezigen niets gespeten hebben, indien dit nog eens gebisseerd was geworden. Een uitmuntend stuk van den avond werd gevormd door het duet uit Haydn's „Die Schöpfung" voor Sopraan en bas, hetwelk een juiste climax aan den avond gaf.

De violist, de heer Karel de Jong, heeft op een zeer verdienstelijke wijze een deel van het instrumentale op het programma, vertolkt. Hoewel ik enkele zijner opvattingen niet geheel kan deelen en dikwerf de streek wat te week was, mag ook hij met tevredenheid op het door hem gegevene terugzien. Wat meer kracht, en vrijmoedigheid zij hem bescheiden aanbevolen, en dan zal het zeker aan zijn reeds nu dikwerf fraaie spel ten goede komen.

En als accompagnateur en als solist deed de heer Jan van Duinen zich weer van zijn beste zijde kennen.

Hij opende dezen kunstavond met het eerste deel uit het piano-concert op 54 van Rob. Schumann, en moest na de pauze, toen hij „Die Nachtigall" van Franz Liszt had voorgedragen een toenummer geven waarvoor hij een eigen compositie „Rhapsodie" koos.

Zoo doen zich de intieme Tempelavonden steeds kennen door een welverzorgd programma, solisten die het beste geven en liefde voor kunst en religie op daadwerkelijke wijze toonen. Een dankbaar schoon en betoonde bijval vertelde hun op duidelijke wijze de gevoelens die zij bij anderen weten op te wekken.

De heer K. H. Noest Jr., leider van de V. R. T. sprak in de pauze een pittig en geestdriftig woord, dat nauwe instemming tot de aanwezigen mocht vinden.

Ook aan het einde van deze korte beschouwingen mogen wij eerlijk schrijven: een in alle opzichten wel geslaagde avond.

MUSAIOS.

De Vrij Religieuse Tempel, afd. IJmuiden.

OPENBARE BIJEENKOMST

op Maandag 22 Maart a.s. des avonds te 8 uur in het Odd Fellow-gebouw, Oranjestraat IJmuiden.

Spreker: K. H. NOEST Jr.

Onderwerp: **„De Steen der Wijzen"**

Toegankelijk voor ieder.

VOOR ONZEN BOUW.

Er is bezig zich een Dames-comité te vormen, dat wil trachten door middel van een Bazar, enz. de gelden voor meubileering, althans een deel daarvan bijeen te brengen. Hierover hopen wij in ons volgend nummer nadere mededeelingen te kunnen doen, evenals van meerdere bijzonderheden betreffende den a.s. bouw.

TEMPELKALENDER 1927.

Gaarne wacht de redactie inzendingen van copy in van hen die aan „De Tempelkalender 1927" willen medewerken.

Inzendingen moeten vóór 1 April geschieden aan ons bureau.

DE REDACTEUR.